

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Domen Hren

**Sodelovanje Republike Slovenije, zveze NATO in Evropske unije
pri zagotavljanju mednarodne pomoči ob naravnih nesrečah**

Diplomsko delo

Ljubljana, 2016

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Domen Hren

Mentor: red. prof. dr. Anton Bebler

**Sodelovanje Republike Slovenije, zveze NATO in Evropske unije
pri zagotavljanju mednarodne pomoči ob naravnih nesrečah**

Diplomsko delo

Ljubljana, 2016

*Zahvaljujem se mentorju, prof. dr. Antonu Beblerju, za konstruktivno kritiko in vse nasvete,
staršem za podporo
in posebno ženi Barbari za potrpežljivost in spodbudo.*

Domen Hren

Sodelovanje Republike Slovenije, zveze NATO in Evropske unije pri zagotavljanju mednarodne pomoči ob naravnih nesrečah

Diplomsko delo analizira sodelovanje Republike Slovenije, zveze NATO in Evropske unije pri zagotavljanju pomoči ob naravnih nesrečah.

Mehanizem skupnosti za krepitev sodelovanja med Evropsko unijo in državami članicami pri intervencijah civilne zaščite (mehanizem CZ) je najpomembnejši instrument na področju civilne zaščite v Evropski uniji. Uveljavljen je bil v začetku leta 2002. Namenjen je izboljšanju varstva ljudi, okolja in premoženja, vključno s kulturno dediščino ob večjih nesrečah, tj. naravnih, tehnoloških, radiacijskih ali okoljskih, znotraj ali zunaj skupnosti. Njegov glavni cilj je ob prošnji za pomoč izboljšati koordinacijo pomoči, ki jo zagotavljajo države članice in skupnost (URSZR 2016).

»Področje varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami se je v zvezi NATO začelo razvijati že v 50-ih letih. V terminologiji zveze NATO se področje imenuje civilno krizno načrtovanje in krizno upravljanje (civil emergency planning (CEP), crisis management), v Sloveniji pa to smiselno obsega varstvo pred naravnimi in drugimi nesrečami ter civilno obrambo« (Ministrstvo za obrambo in Uprava Republike Slovenije za zaščito in reševanje 2016). Zaradi sprememb varnostnega okolja zveza NATO in Evropska unija pospešeno urejata ustrezen sistem kriznega načrtovanja in upravljanja ob nesrečah. Slovenija kot članica obeh organizacij sodeluje v sistemih pomoči ob nesrečah v okviru svojih sposobnosti. V ta namen sta obe organizaciji in njihove članice izdelali in sprejeli različne dokumente, v katerih so opredeljene naloge in konkretne rešitve za krizno upravljanje.

Ključne besede: sistem zaščite in reševanja, civilna zaščita, Republika Slovenija, Evropska unija, NATO.

Cooperation between European union, NATO and Republic of Slovenia regarding international support in the event of natural disasters

The thesis deals with the cooperation between NATO, European union and Slovenia regarding international support in the event of natural disasters. The community mechanism for Civil Protection between EU and member states is the most important instrument in the field of Civil protection in the EU. It was established in the early 2002. It is aimed at improving safety environment and property, including cultural heritage in case of emergency, ie natural, technological, radiological or environmental inside or outside the Community. Its primary objective is applying of assistance provided by member states and the Community. Scope of protection against natural and other disasters, in the context of NATO began in early 50s. In the terminology of NATO, the area is designated civil emergency planning and crisis management, in Slovenia this sense the scale as protection against natural and other disasters and civil defense. Due to changes in the security environment, NATO and the European Union are working on an appropriate system of emergency planning and disaster management. Slovenia as a member of both organisations participate in disaster relief in the context of their ability. To this end, both organisations and their members produced and adopted in the various documents that define the tasks and concrete solutions for crisis management.

Key words: Community Civil Protection Mechanism, Civil Protection, Republic of Slovenia, European Union.

Kazalo

1 Uvod.....	7
1.1 Predmet in cilj preučevanja	8
1.2 Hipotezi	9
1.3 Metode	9
2 Civilno krizno načrtovanje zveze NATO.....	10
2.1 Institucije in programi za civilno krizno načrtovanje zveze NATO.....	11
2.2 Zmogljivosti za zaščito in reševanje zveze NATO	12
2.3 Načrtovanje v primeru nesreče	13
3 Varstvo pred naravnimi in drugimi nesrečami v EU.....	13
3.1 Ogroženost evropske regije	13
3.1.1 Ogroženost Slovenije	15
3.1.2 Civilna zaščita.....	15
3.2.1 Akcijski program civilne zaščite.....	17
3.2.2 Mehanizem Evropske unije na področju civilne zaščite.....	18
4 Zaščita in reševanje v Republiki Sloveniji.....	20
4.1 Uprava za zaščito in reševanje Republike Slovenije.....	21
4.2 Zakonska in upravna organiziranost varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami.....	22
4.3 Naloge sistema varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami.....	23
4.4 Naloge Slovenske vojske v sistemu zaščite, reševanja in pomoči	24
5 Razvoj, programi in aktivnosti medsebojnega sodelovanja	25
5.1 Zmogljivosti za civilno krizno upravljanje.....	27
5.2 Sodelovanje Republike Slovenije z EU in zvezo NATO	28
5.2.1 Sodelovanje Republike Slovenije v okviru operacij zveze NATO.....	28
5.2.2 Sodelovanje Republike Slovenije v okviru EU	29
5.3 Jadransko-jonska pobuda.....	30
5.4 Pobuda za pripravljenost na nesreče in njihovo preprečevanje za jugovzhodno Evropo	32
6 Postopkovnik izvajanja podpore pri pomoči.....	32
6.1 Namen Postopkovnika.....	33
6.2 Podpora EU za prevoz pomoči drugi državi.....	33
6.2.1 Obvestilo o nesreči, odločitev o pomoči in lastni prevoz	34

6.2.2 Poizvedovanje, izbira in združevanje prevoznih sredstev	35
6.2.3 Zaposilo za subvencijo, 1. del	36
6.2.4 Zaposilo za subvencijo, 2. del	36
6.2.5 Zaključek aktivnosti.....	37
6.3 Finančna pomoč skupnosti	38
7 Zaključek.....	39
8 Literatura	41

Seznam kratic

EU	Evropska unija
NATO	<i>North Atlantic Treaty Organization</i> – Organizacija Severnoatlantske pogodbe
RS	Republika Slovenija
URSZR	Uprava Republike Slovenije za zaščito in reševanje
CZ	Civilna zaščita
RKB	Radiološko-kemično-biološka sredstva
JJP	Jadransko-jonska pobuda
OZN	Organizacija združenih narodov
EADRCC	Euro-Atlantic Disaster Responce Centre
EADRU	Euro-Atlantic Response Disaster Unit
SCEPC	Civil Emergency Planning Committee
CECIS	Skupni komunikacijsko-informacijski center
MIC	Center za spremljanje in informiranje
ZDA	Združene države Amerike
BDP	Bruto domači proizvod
EK	Evropska komisija
FeGDO	Finančna enota Generalnega direktorata za okolje
ZEU	Zahodna Evropska unija
EVOP	Evropska varnostna in obrambna politika

1 Uvod

V diplomski nalogi bo raziskana povezava med EU, zvezo NATO in Republiko Slovenijo pri zagotavljanju mednarodne pomoči ob naravnih nesrečah. Civilna zaščita je ena izmed politik EU, »kjer sodelovanje poteka po načelu subsidiarnosti, kar pomeni, da glavno vlogo pri obvladovanju nesreč ohranjajo države članice, skupnost pa s svojimi viri smiselno podpira in dopolnjuje nacionalne dejavnosti, predvsem ob naravnih nesrečah, ki presegajo zmožnosti posameznih držav« (Volaj 2008, 109).

Sodelovanje na področju civilne zaščite v skupnosti je v prvi vrsti namenjeno predvsem zaščiti ljudi in nato zaščiti premoženja, okolja in kulturne dediščine ob večjih naravnih in drugih nesrečah, ki se zgodijo v EU ali zunaj nje. Dejavnosti civilne zaščite naj bi prispevale k zmanjševanju števila žrtev in ponesrečencev ob nesrečah ter okoljske in gospodarske škode, hkrati pa k boljši socialni povezanosti in solidarnosti med evropskimi državljani.

Po koncu hladne vojne so se varnostne razmere v Evropi precej izboljšale. Zveza NATO se je preoblikovala iz obrambne v regionalno varnostno organizacijo. Prilagoditev zveze NATO novemu varnostnemu okolju po koncu hladne vojne je tej organizaciji omogočilo ne samo preživetje, ampak jo je okrepilo kot forum, v katerem se usklajujejo vojaški instrumenti in se opravlja strateška razprava o skupnih varnostnih izzivih med članicami EU.

V Sloveniji vse od osamosvojitve vojaško obrambo dopolnjuje civilna obramba in obe skupaj tvorita obrambni sistem. »Po zakonu o obrambi je civilna obramba celota ukrepov in dejavnosti državnih organov, organov lokalne samouprave, gospodarskih družb, zavodov in drugih organizacij in državljanov, s katerimi se z nevojaškimi sredstvi in načini podpira ter dopolnjuje vojaška obramba države, zagotavlja delovanje oblasti v vojni in zagotavlja preskrba, zaščita in preživetje prebivalstva (Uradni list RS 5742/01).« Vključevanje Slovenije v NATO in sprememba mednarodnega varnostnega okolja sta po letu 2001 vplivala tudi na to, da se je civilna obramba in s tem civilna zaščita začela tem spremembam prilagajati.

Skozi nalogo bo prikazan razvoj sodelovanja med EU in NATO ter prilagajanje Republike Slovenije spremembam skozi pridruževanje tema dvema organizacijama. Na začetku bodo predstavljeni sistemi obvladovanja in ukrepanja ob naravnih nesrečah v EU, NATO in v

Republiki Sloveniji, temu pa bo sledil kratek pregled ogroženosti evropske regije in širše, ki bo pomagal razumeti, zakaj sta povezovanje in medsebojna pomoč pomembna. V tretjem delu bodo predstavljeni postopkovniki, ki veljajo v Sloveniji pri izvajanju podpore pri pomoči drugim državam. Delo bo osredotočeno predvsem na problematiko prevoza in logistike, saj je to v EU in drugih organizacijah eden izmed večjih problemov, ko gre za zagotavljanje in nudenje pomoči ob nesrečah državam. V četrtem delu bodo predstavljeni temeljni dokumenti in akcije medsebojnega sodelovanja med EU in NATO ter načini in sredstva, s katerimi v teh akcijah sodeluje Slovenija.

S poglobljenim razumevanjem odnosov med EU, NATO in Republiko Slovenijo bo lažje razumeti dileme in probleme, s katerimi se srečujeta ti dve organizaciji in naša država, ko gre za nudenje pomoči in krizno upravljanje ob naravnih nesrečah.

1.1 Predmet in cilj preučevanja

Predmet preučevanja je sistem varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami v Republiki Sloveniji in vpetost ter delovanje le-tega v mednarodnih organizacijah, kot sta EU in zveza NATO. Ministrstvo za obrambo za državo opravlja upravne in določene strokovne naloge varstva pred naravnimi nesrečami. Za to delo skrbi Uprava RS za zaščito in reševanje (URSZR), ki je organ v sestavi ministrstva. URSZR je po 1. 1. 2003, ko je začela veljati nova organiziranost, sledila ciljem in nalogam sistema varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami, kot so bile načrtane v načrtih splošne reorganizacije Slovenske vojske oziroma prehoda iz naborniškega v poklicni sistem.

Predmet preučevanja v nalogi je prav tako mehanizem civilne zaščite EU in akcijski program skupnosti na področju civilne zaščite. Ta dva instrumenta sta na ravni EU najpomembnejša pri preprečevanju nevarnosti nesreč, izboljšanju pripravljenosti na ukrepanje ter odkrivanju in preprečevanju vzrokov nesreč.

Krizno upravljanje in vodenje v zvezi NATO danes vse bolj dobiva na pomenu. Razvoj zadeva gospodarsko obrambo, medijske zmogljivosti ter zaščito in reševanje v primeru nesreč, kar je danes še najbolj poudarjeno. Razvoj torej poteka na širša področja civilne obrambe in na prvi pogled je opaziti, da je koncept civilnega kriznega načrtovanja v NATU

širši kot mehanizem CZ v EU. Potrebno je poudariti, da NATO v vsem tem ne prevzema jurisdikcije nad civilnimi deli držav in je tako le koordinacijsko telo.

Cilj diplomske naloge je ugotoviti, kakšna je ta koordinacija med zvezo NATO in državami članicami, kako v mehanizmu CZ sodelujejo države članice EU ter kako na vse to vpliva odnos in sodelovanje med EU in NATO.

1.2 Hipotezi

Pri raziskovanju sta bili postavljeni naslednji hipotezi:

1. Republika Slovenija je pri usklajevanju zahtevnejših operacij zaščite in reševanja po načelu subsidiarnosti zelo odvisna od organiziranosti na ravni držav članic EU in predvsem zmogljivosti zveze NATO.
2. Ob večjih naravnih nesrečah lahko Republika Slovenija za čim bolj gospodarno in učinkovito zagotavljanje pomoči računa na pomoč EU.

1.3 Metode

Pri proučevanju sodelovanja in odnosa med zvezo NATO in EU je bila uporabljena analiza primarnih in sekundarnih virov ter analiza internetnih strani organizacij in programov. Opredelitev vloge zveze NATO in EU je bila opravljena z analizo delovanja obeh organizacij, specifično so opredeljene naloge države članice obeh organizacij, ki je v diplomskem primeru Republika Slovenija. Z deskriptivno metodo je opisan obseg in način sodelovanja med njimi. S primerjalno analizo so bila na podlagi empiričnih podatkov primerjana sredstva obeh organizacij, predstavljeno je, kakšna sredstva za delovanje sistema civilne zaščite nudi Slovenija. Na koncu bo s pomočjo sinteze ugotovitev preverjena veljavnost hipotez.

2 Civilno krizno načrtovanje zveze NATO

Zveza NATO že od svoje ustanovitve zaščiti prebivalstva namenja veliko vlogo, zato je v preteklih desetletjih razvila zmogljivosti za pomoč pri zaščiti civilnega prebivalstva v primeru naravnih nesreč. Zavezniško partnerstvo za mir omogoča, da sodeluje s partnerji tako na področju pripravljenosti na nesreče kot pri odzivih nanje. Uspešno sodelovanje na področju civilnega kriznega načrtovanja je posledica okrepljene civilne pripravljenosti v partnerskih državah (NATO 2001).

Ustanovitev Euro-Atlantic Disaster Responce Centre (v nadaljevanju EADRCC) in Euro-Atlantic Response Disaster Unit (v nadaljevanju EADRU) leta 1998 predstavlja velik korak naprej k skupnemu prizadevanju držav Evroatlantskega partnerskega sveta (v nadaljevanju EAPC), da razvijajo operativne zmogljivosti in zagotavljajo praktično sodelovanje na področjih, ki se tičejo vseh.

Področja in cilji civilnega kriznega načrtovanja zveze NATO so:

- zakonodaja in civilni vidiki kriznega načrtovanja in upravljanja na ravni posameznih držav;
- zaščita prebivalcev pred orožjem za množično uničevanje;
- civilno vojaško sodelovanje;
- izmenjava izkušenj in informacij;
- sodelovanje s partnerskimi državami;
- načrtovanje in usklajevanje nacionalne načrtovalne dejavnosti;
- zagotavljanje najučinkovitejše uporabe civilnih virov pri kolektivni podpori strateškim ciljem zavezništva (Palmeri 1996, 30).

Civilno krizno načrtovanje je v nacionalni domeni in civilne zmogljivosti ostanejo pod nacionalnim nadzorom. Na ravni zveze NATO se zmogljivosti in načrti medsebojno usklajujejo, da bi tako zagotovili učinkovito izbiro civilnih virov. Vloga zveze je tako podpora pristojnim nacionalnim organom in usklajevanje skupnih akcij. Civilne zmogljivosti vključujejo predvsem reševalne enote, prevozna sredstva¹ (ladje, letala, vlake), medicinsko opremo in druge civilne vire (NATO 2001).

¹ Prevozna sredstva so zaradi relevantnosti pri tej nalogi podrobneje obravnavana v poglavju o Postopkovniku izvajanja podpore EU za prevoz pomoči drugi državi.

2.1 Institucije in programi za civilno krizno načrtovanje zveze NATO

Civilno krizno načrtovanje vodi in usmerja Višji odbor za civilno krizno načrtovanje (Senior Civil Emergency Planning Committee – SCEPC). Odbor poroča neposredno Severnemu atlantskemu svetu. SCEPC² je glavno telo za vprašanja civilnega kriznega načrtovanja in odpravljanja posledic nesreč.

Pod SCEPC spada Odbor za civilno zaščito (Civil Protection Committee – CPC)³. Temeljna področja delovanja so zagotavljanje pomoči prebivalcem ob naravnih nesrečah, zaščita prebivalstva pred napadi in nesrečami z RKB-sredstvi, informiranje javnosti ob nesrečah, preseljevanje prebivalstva, zagotavljanje strokovnjakov in usposabljanje.

Za koordinacijo ukrepanja ob nesrečah je bil ustanovljen EADRCC. Glavna naloga centra je zbiranje in izmenjava informacij o nesrečah na območju Evroatlantskega partnerskega sveta (EAPC) in usklajevanje pomoči prizadetim državam. Center pod svoje naloge šteje:

- pripravo načrtov in postopkov za nudenje pomoči ob upoštevanju nacionalnih ocen ogroženosti;
- pripravo in vzdrževanje seznama sil in sredstev, ki jih posamezne države dajejo na voljo za mednarodno pomoč;
- ob nesreči pomoč pri sestavi in delovanju EADRU, ki jo sestavljajo nacionalne enote za zaščito in reševanje, ki prihajajo iz držav članic NATA in partnerskih držav;
- načrtovanje in izvajanje skupnih usposabljanj in vaj za boljšo učinkovitost (NATO 2007).

Direkcija za civilno krizno načrtovanje je odgovorna za koordinacijo in usmerjanje načrtovanja z namenom, doseči hiter prehod gospodarstev držav članic zavezništva in mirnodobnih v krizne razmere, pripravlja dogovore o uporabi civilnih virov v podporo obrambi zavezništva in za zaščito civilnega prebivalstva. Direkcija zagotavlja tudi podporo Višjemu odboru za civilno krizno načrtovanje in drugim odborom za civilno krizno načrtovanje, odgovornim za obvladovanje kriznih razmer na področju civilnega

² SCEPC poleg CPC usklajuje delo še v osmih oborih: odbor za načrtovanje oceanske plovbe, odbor za načrtovanje evropskega notranjega kopenskega transporta, odbor za načrtovanje civilnega letalstva, odbor za načrtovanje prehrane in kmetijstva, odbor za načrtovanje industrije, odbor za načrtovanje v zvezi z nafto, skupni sanitetni odbor, odbor za načrtovanje zvez in odbor za civilno zaščito (Nato 2002, 317).

³ CPC je bil ustanovljen leta 1952 in je eden najstarejših odborov zveze NATO.

pomorskega, kopenskega in zračnega prometa, energije, industrije, kmetijstva, prehrane, zvez zdravstvene oskrbe itn. (Nato 2002).

EADRU predstavlja nestalno večnacionalno mešanico nacionalnih civilnih in vojaških elementov⁴ držav članic EAPC. Deluje v sodelovanju z Organizacijo združenih narodov (OZN) ali katero drugo mednarodno organizacijo za ukrepanje ob nesrečah. EADRU se aktivira v primerih velikih naravnih tehnoloških ali drugih nesreč v državi. EADRU se odzove in ukrepa na podlagi prošnje s strani prizadete države in na podlagi potreb oziroma ocene določene nesreče (Palmeri 1998, 26).

EADRU deluje po naslednjem postopku:

- *faza pripravljanja*, ki vključuje predhodno načrtovanje in usposabljanje za primer pojava nesreče, vodenje evidence razpoložljivih sredstev;
- *faza ukrepanja* se začne, ko prizadeta država EAPC zaprosi za pomoč. Na podlagi prošnje in ocenitve posledic se oblikuje velikost in sestava enote. Sledi priprava enot in usklajevanje s prizadeto državo;
- *oblikovanje enot* se opravi, ko le-te prispejo v prizadeto državo in na prizadeto področje;
- *vrnitev in priprava poročil*, v katerih so zajeti podatki o nalogah enot, ki so jih opravljali, morebitnih problemih, ki so nastali pri nudenju pomoči, novih spoznanjih itd. (NATO 2007).

EADRCC in EADRU za zagotovitev učinkovitega delovanja in še večje povezljivosti med nacionalnimi elementi redno izvajata naloge in vaje, v katerih se upošteva tudi programe OZN na področju kriznega upravljanja.

2.2 Zmogljivosti za zaščito in reševanje zveze NATO

Za sodelovanje zveze NATO pri nudenju pomoči ob nesrečah veljajo naslednja temeljna načela:

- Odločitve o nudenju pomoči sprejmejo vlade posameznih držav; prošnjo za nudenje pomoči posreduje vlada prizadete države, OZN ali druge mednarodne organizacije.

⁴ To so strokovnjaki za reševanje, medicinske in druge enote, oprema in materiali ter transportna sredstva.

- Zveza NATO ne prevzema vloge neodvisne človekoljubne organizacije.
- Zveza NATO ne podvaja dela za to pristojnih mednarodnih organizacij.
- Civilna sredstva pomoči so pod nadzorom posameznih držav (NATO 1997).

2.3 Načrtovanje v primeru nesreče

Države članice zveze NATO in partnerice si redno izmenjujejo informacije o nesrečah, ki so se že zgodile in na podlagi teh informacij ocenjujejo verjetnost ponovitve podobnih nesreč. V zvezi NATO se z načrtovanjem ukvarja Odbor za civilno zaščito, ki spada pod Višji obor za civilno krizno načrtovanje.

Glede na prizadete države je učinkovitost pomoči pri naravnih nesrečah odvisna predvsem od naslednjih dejavnikov:

- stopnje načrtovanja pred nesrečo in pripravljenosti, dosežene s tem načrtovanjem;
- sposobnosti, da natančno predvidijo, kakšno vrsto zunanje pomoči potrebujejo;
- zmožnosti koordiniranja reševalnih operacij nujne pomoči.

Glede na države, ki nudijo pomoč, pa je učinkovitost pomoči odvisna od:

- izmenjave informacij o posredovani pomoči;
- njihove zmožnosti učinkovitega dostavljanja pomoči ali storitev oziroma strokovnjakov za nujno pomoč (NATO 2005, 105–106).

3 Varstvo pred naravnimi in drugimi nesrečami v EU

3.1 Ogroženost evropske regije

Vremenski pojavi, ki so bili do sedaj značilni predvsem za subtropske in tropske kraje, so čedalje bolj pogosti in očitni tudi v naši okolici, torej na področju evropskega kontinenta. Ovira, ki jo predstavljajo Alpe za Slovenijo, je sicer zelo dobrodošla, a na zahodu Evrope gora in naravnih preprek ni, zato vplivi vremenskih pojavov segajo včasih celo nekaj sto kilometrov v notranjost celine (Ravnik 1997, 56). Težki vremenski dogodki in s tem povezane naravne nesreče se bodo po mnenju strokovnjakov v prihodnjih desetletjih še povečali.

V zadnjih letih se število ekstremnih vremenskih dogodkov v svetu drastično povečuje.

- Poletje 2003: Evropo zajame vročinski val, ki terja približno 35 000 smrtnih žrtev.
- Poletje 2005: V ZDA številne žrtve terja visoka vročina med 38 °C in 47 °C.
- Orkan Katrina 2005: Orkan, ki je naredil največ denarne škode od vseh naravnih nesreč v zgodovini ZDA (približno 84 milijard dolarjev). V nesreči je umrlo čez 1800 ljudi (Gore 2007, 81).

Učinek, ki ga ima topla greda, postopoma povzroča dvig temperatur po vsem svetu. Klimatologi ocenjujejo, da se bodo v prihodnjih petdeset letih temperature dvignile za 1,5–4,5 °C. Dvig temperatur naj ne bi bil enakomeren in sorazmeren, ampak se bo najbolj občutil v zmernem subpolarnem pasu. Tudi podnebni pasovi se bodo pomaknili za približno 600 km proti severu in približno 400 m višje v gore (Ravnik 1997, 61).

V ospredju razvijajočega se mehanizma Evropske unije za civilno zaščito je boj z gozdnimi požari. V letu 2008 je bil izveden pilotni projekt s proračunom 3,5 milijona evrov, katerega namen je izboljšati sodelovanje v boju zoper to grožnjo, ki v poletnih mesecih postaja vse pogostejša. Evropske države si lahko v primeru naravnih nesreč medsebojno pomagajo z zagotavljanjem potrebnih sredstev (Evropska komisija 2008b).

To je le en primer vse širšega sodelovanja na področju civilne zaščite v EU. V okviru skupnega mehanizma države sodelujejo s svojimi človeškimi viri in opremo v boju proti naravnim katastrofam ali nesrečam, ki jih povzroči človek. V letu 2008 sta Bolgarija in Grčija pri gašenju požarov prejeli pomoč iz Španije, Francije, Italije in Cipra, osem članic EU pa je Romuniji pomagalo v boju s poplavami. Leta 2007, ko so po celotni južni Evropi pustošili požari, je bil mehanizem za civilno zaščito aktiviran dvanajstkrat v enajstih tednih. Drugi projekti se posvečajo nesrečam pri delu s kemikalijami in boju proti onesnaževanju morja.

EU zagotavlja nujno pomoč tudi državam, ki niso njene članice; tako je pomagala žrtvam potresa na Kitajskem in v Kirgiziji, žrtvam poplav v Boliviji, Ekvadorju in Ukrajini, žrtvam orkana na Haitiju ter ciklona v Mjanmaru (Evropska komisija 2008b).

Evropsko sodelovanje dodatno bogati dejavnosti za zaščito ljudi, njihovega okolja, premoženja in kulturne dediščine. Z združevanjem sredstev lahko države dosežejo veliko več, kot če bi katera koli med njimi ukrepala sama.

3.1.1 Ogroženost Slovenije

Slovenija leži na stičišču Alp, Panonske nižine, dinarsko-kraškega sveta in Sredozemlja. Kras obsega okoli 9000 km² ali 44 % vsega ozemlja. Omenjeni pokrajinski tipi zaznamujejo življenjski prostor Slovenije z izjemno pokrajinsko pestrostjo in naravnimi lepotami, obenem pa s številnimi naravnimi nesrečami. Davek, ki ga vsako leto poberejo poletna neurja, vodne ujme, žled, zemeljski plazovi in druge naravne nesreče, v povprečju presega dva odstotka bruto domačega proizvoda (BDP). V posameznih letih je škoda, ki jo povzročijo te nesreče, še znatno večja; leta 1990 je na primer škoda, ki jo je povzročila vodna ujma, presegla petino BDP. Gospodarski razvoj je ob vse večjih in bolj nasilnih posegih v okolje z graditvijo industrijskih obratov, jedrskih objektov, velikih vodnih zbiralnikov, kemizacijo okolja in naraščajočim prometom tudi v Slovenijo prinesel številne nevarnosti civilizacijskih nesreč (Ministrstvo za obrambo in Uprava Republike Slovenije za zaščito in reševanje 2008).

Slovenijo med drugimi lahko prizadenejo večje naravne nesreče, kot so:

- potres;
- veliki požari v naravnem okolju;
- jedrska ali radiološka nesreča;
- nalezljive bolezni pri ljudeh;
- posebno nevarne bolezni živali;
- železniške nesreče;
- nesreča zrakoplova;
- uporaba orožij ali sredstev za množično uničenje v teroristične namene oziroma v terorističnem napadu s klasičnimi sredstvi.

3.1.2 Civilna zaščita

Področje CZ oziroma varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami je zakonodaja EU začela urejati leta 1993 v Pogodbi o Evropski uniji⁶ (Pogodba o Evropski uniji 1992). Amsterdamska

⁵ Manj verjetne in ne toliko uničujoče ter pogoste nesreče v Sloveniji, ki povečini zajamejo tudi manjše število prebivalcev: zemeljski plaz, usad, vihar, toča, žled, epidemija, nepredvidene migracije prebivalstva, vojna, terorizem ... (Ministrstvo za obrambo in Uprava Republike Slovenije za zaščito in reševanje 2008).

⁶ Maastrichtska pogodba.

pogodba iz leta 1997 natančneje določa načelo subsidiarnosti⁷, ki je ključno tudi za področje CZ. Amsterdamska in Pogodba iz Nice (Amsterdamska pogodba 2002; Pogodba iz Nice 2001) vsebujeta popolnoma enaka določila ter napotke o pomoči in varstvu ter povrnitvi škode ob naravnih nesrečah kot predhodnica, torej Maastrichtska pogodba.

EU poleg vojaškega kriznega upravljanja razvija civilni del, ki je ključen pri stabilizaciji in obnovi kriznega območja, tudi ko gre za naravne in druge nesreče. V civilnem delu je zaradi relevantnosti v pričujoči diplomski nalogi izpostavljena predvsem civilna zaščita. Na področju civilne zaščite ima EU na voljo tri skupine po deset strokovnjakov za oceno škode ali koordinacijo pomoči in upravljanje, ki jih lahko angažira v treh do sedmih urah. Za pomoč na prizadetih območjih so na voljo ekipe, ki skupaj štejejo približno 2000 oseb (Svet EU 2005). Skupaj na področju varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami na ravni EU tako deluje približno 5000 oseb (Svet EU 2004b).

Namen sodelovanja na področju civilne zaščite na ravni EU je predvsem boljša zaščita ljudi, okolja, lastnine in kulturne dediščine ob naravnih in drugih nesrečah. Dejavnosti na področju CZ prispevajo k zmanjšanju števila žrtev in poškodovanih ob nesrečah, ob tem pa izboljšujejo socialno povezanost in solidarnost med evropskimi državljani. Te dejavnosti so:

- podpora in dopolnjevanje dejavnosti na nacionalni, regionalni in lokalni ravni na področju preprečevanja nesreč, pripravljenosti in ukrepanja ob naravnih in drugih nesrečah;
- informiranje javnosti s ciljem večje samozaščite evropskih državljanov;
- oblikovanje okvirov za učinkovitejše in hitrejše sodelovanje med pristojnimi nacionalnimi ustanovami za varstvo pred nesrečami, kadar je potrebna vzajemna pomoč;
- povečevanje povezanosti dejavnosti CZ na mednarodni ravni, v luči širitve EU, še zlasti sodelovanje s kandidatkami za vstop in s partnerji v mediteranski regiji (Evropska komisija 2003).

Varstvo pred naravnimi nesrečami lahko v EU razdelimo glede na sklope in cilje:

⁷ Ukrepi skupnosti so upravičeni le, kadar sta izpolnjena oba pogoja načela subsidiarnosti. 1. Ciljev iz predlaganih ukrepov ni mogoče zadovoljivo doseči z ukrepi države članice. 2. Ukrepe je lažje sprejeti in doseči z ukrepi skupnosti. Država članica mora zagotoviti tudi načelo sorazmernosti, v skladu s katerim ukrepi skupnosti ne morejo preseči potrebnega za doseganje ciljev pogodbe.

- *Preprečevanje nesreč in pripravljenost nanje*: Podpora nacionalnim, regionalnim in lokalnim dejavnostim pri zmanjševanju nesreč in izobraževanju pripadnikov enot za zaščito in reševanje. Vzpostavljanje načinov za poglobljeno sodelovanje med pristojnimi nacionalnimi ustanovami za varstvo red nesrečamis.
- *Informiranje javnosti*: Izboljšanje informiranosti javnosti in izboljšanje samozaščite med EU članicami⁹. Posredovanje in komulacija informacij o nesrečah. Zbiranje informacij o silah in sredstvih CZ v državah članicah. Zagotovitev učinkovite izmenjave informacij med vsemi odgovornimi institucijami v državah članicah EU.
- *Ukrepanje ob nesrečah*: Pomoč ob nesreči in hitro ukrepanje ter napotitev intervencijskih enot, strokovnjakov in nudenje drugih sredstev¹⁰ v okviru zmožnosti, za katere zaprosi ogrožena članica.
- *Odprava posledic nesreč in analiziranje po in o nesrečah*: Izmenjava izkušenj, pridobljenih v intervencijah, in skrb za zagotavljanje finančne pomoči preko solidarnostnega sklada (Evropska komisija 2008b).

3.2.1 Akcijski program civilne zaščite

Akcijski program CZ je bil leta 1997 vzpostavljen kot dvoletni program na področju CZ, z namenom izboljšanja zaščite oseb, okolja in premoženja ob naravnih in drugih nesrečah. Podpiral je prizadevanje držav članic na nacionalni, regionalni in lokalni ravni pri varstvu ljudi, premoženja in okolja ov naravnih nesrečah, poleg tega pa je bil namenjen pospeševanju sodelovanja, izmenjave izkušenj in medsebojne pomoči držav članic (Brglez 2006, 44–45).

Leta 1999 se je akcijski program preoblikoval za obdobje od leta 2000 do leta 2004. Tudi ta je bil namenjen podpori in dopolnitvi prizadevanjem držav članic na državni, regionalni in lokalni ravni pri zaščiti ljudi, premoženja in okolja ob naravnih in drugih nesrečah (Svet EU 2001).

Po aktualnih dogodkih¹¹ je bil podaljšan do leta 2006 (Svet EU 2004a).

Akcijski program CZ je zagotovil finančno pomoč v obliki subvencij¹². Načrt za uresničevanje akcijskega programa je bil razdeljen v naslednje sklope:

⁸ Dodamo lahko še izobraževanje koordinatorjev in strokovnjakov s področja ocenjevanja škod po nesrečah.

⁹ Vključuje tudi informiranje o uporabi enotne evropske številke za klic v sili 112.

¹⁰ Predvsem tehnična pomoč in satelitske slike.

¹¹ Poplave v vzhodni in srednji Evropi ter gozdni požari v južni Evropi.

¹² 50–75 % celotne vrednosti, pri pomoči strokovnjakov pa tudi v celoti, torej 100 %.

- večji projekti splošnega interesa;
- usposabljanje¹³;
- druge dejavnosti¹⁴;
- mobilizacija in rekrutiranje strokovnjakov (Svet EU 2001).

3.2.2 Mehanizem Evropske unije na področju civilne zaščite

Leta 2001 je bil vzpostavljen mehanizem EU na področju CZ, ki je začel delovati v januarju leta 2002. V mehanizmu CZ EU sodelujejo tudi države evropskega gospodarskega območja¹⁵ (EGS) in države kandidatke, ki podpišejo memorandum o soglasju. Premisa mehanizma CZ EU je sledeča:

Zagotavljanje boljšega varstva ljudi, okolja in premoženja ter kulturne dediščine ob večjih naravnih nesrečah, ki se zgodijo v EU ali zunaj nje. Namen mehanizma je ob prošnji prizadete države za pomoč le-tej ponuditi in zagotoviti pomoč ter izboljšati intervencijo v smislu koordinacije, ki jo zagotavljajo države članice EU (Evropska komisija 2015).

Mehanizem CZ EU je sestavljen iz šestih poglavij dejavnosti, ki so predvidene za doseganje osnovnega namena CZ EU, tj. krepitev sodelovanja držav na področju varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami, z namenom, da se zagotovi čim prejšnja in učinkovita pomoč prizadeti državi ob večji nesreči ter izboljša koordinacija intervencije udeleženk, ki sodelujejo v mehanizmu CZ EU. Natančneje ga opredelimo tako:

- *Podatki o razpoložljivih virih na področju CZ:* Sodelujoče države prispevajo posodobljene informacije o intervencijskih ekipah in strokovnjakih, ki so namenjeni za ukrepanje ob nesrečah v Evropski uniji in zunaj nje. Center za informiranje in spremljanje zbira informacije in jih združuje v skupni podatkovni zbirki. Državam, ki sodelujejo v mehanizmu CZ EU, so nato te baze dostopne preko skupnega komunikacijsko-informacijskega centra (sistem CECIS).
- *Program usposabljanja:* Usposabljanje in izobraževanje na področju CZ poteka v več oblikah: tečajih¹⁶, izmenjava strokovnjakov in skupne vaje. Za opredelitev vsebine

¹³ Delavnice, tečajji, vaje in izmenjave ter soočenja strokovnjakov.

¹⁴ Konference, drugi dogodki CZ, ki vključujejo več držav članic, usposabljanje prebivalcev, pospeševanje dosežkov na področju CZ.

¹⁵ Sodelujejo, vendar brez možnosti glasovanja.

¹⁶ Začetni tečajji, tečajji operativnega vodenja, nadaljevalni, osvežitveni ...

programa je odgovorna Evropska komisija (v nadaljevanju EK), za izvajanje pa različne ustanove držav članic EU v skladu z rezultati javnih razpisov.

- *Ekipe za oceno stanja in koordinacijo*: Države udeleženke redno posodabljaajo informacije o strokovnjakih¹⁷, ki bi lahko sodelovali pri intervenciji CZ v tujini. O aktiviranju strokovnjakov v posameznem primeru na predlog oziroma povabilo Evropske komisije odloča država sama.
- *Center za spremljanje in informiranje (Monitoring and Information Centre – MIC)*: MIC je kontaktna točka pri obveščanju o nesrečah v in zunaj območja EU. Glavna naloga MIC-a je usklajevanje dejavnosti ob nesrečah¹⁸, spremljanje stanja in obveščanje prizadete države o reševalni pomoči, ki je na voljo. Z rednimi poročili in ocenami stanja obvešča države članice mehanizma CZ EU o potrebni pomoči. MIC lahko v prizadeto državo pošlje tudi strokovnjake, ki ocenijo stanje, strokovnjake, ki usklajujejo sodelovanje med enotami na terenu, ki so jih poslale države članice mehanizma CZ EU.
- *Skupni komunikacijsko-informacijski sistem varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami (Common Emergency Communication and Information System – CECIS)*: CECIS sestoji iz treh delov: omrežni¹⁹, aplikacijski²⁰ in varnostni²¹. Sistem je namenjen lažji in varni izmenjavi informacij med MIC in nacionalnimi kontaktnimi točkami, ki so prav tako kot MIC operativne 24 ur na dan, vse dni v letu.
- *Intervencije znotraj in zunaj EU*: Mehanizem CZ EU je namenjen nudenju pomoči ob večjih naravnih in drugih nesrečah znotraj in zunaj EU območja (Evropska komisija 2008b).

»Mehanizem CZ se lahko uporablja v klasičnih mirnodobnih situacijah zaščite in reševanja, ob terorističnih napadih in v EU kriznem upravljanju. V slednji situaciji predstavlja komponento civilne zaščite v EU kriznem upravljanju, kot je bilo določeno s sklepi Sveta v Feiri leta 2000. Če se mehanizem uporablja v teh situacijah, je odgovoren Generalnemu sekretariatu Sveta EU (Ministrstvo za obrambo in Uprava Republike Slovenije za zaščito in reševanje 2014).«

¹⁷ Strokovnjaki so razdeljeni na: tehnične strokovnjake, strokovnjaki za oceno stanja, koordinacijske strokovnjake in vodje koordinacij.

¹⁸ Po prejemu prošnje za pomoč prizadete države MIC to posreduje državam, ki sodelujejo v mehanizmu CZ EU, in usklajuje njihove odzive na pomoč.

¹⁹ Fizična povezava med MIC in kontaktnimi točkami v državah članicah.

²⁰ Zbor podatkov in drugih informacijskih sistemov.

²¹ Pravila in postopki za zagotavljanje zaupnosti podatkov, izmenjanih prek sistema CECIS.

4 Zaščita in reševanje v Republiki Sloveniji

Eden prvih korakov, ki jih je samostojna Slovenija naredila na področju zaščite, reševanja in pomoči, je bila ločitev varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami od obrambnega sistema. Tako je zagotovila, da vse oblike zaščite, reševanja in pomoči potekajo v skladu z načeli mednarodnega prava in v skladu s sprejetimi mednarodnimi obveznostmi, tako da so vse te dejavnosti humanitarne in nevojaške narave. To omogoča, da Slovenija s svojimi silami sodeluje tudi v mednarodnih humanitarnih akcijah.

Danes sestavljajo sile za zaščito, reševanje in pomoč na različnih ravneh (občinska, regijska in državna) prostovoljne (prostovoljni gasilci, Rdeči križ, slovenska Karitas, potapljači, kinologi, taborniki, skavti, radioamaterji, Gorska reševalna služba, Jamarska reševalna služba itd.) ter poklicne reševalne službe (poklicni gasilci, javna zdravstvena služba, javne službe socialnega varstva, javna veterinarska služba, ekološki laboratorij, rudarske reševalne enote, enota za reševanje ob nesrečah z jedkimi snovmi, mobilna meteorološka enota, gospodarske javne službe, javne službe regijskega ter državnega pomena in organizacije po pogodbi), Civilna zaščita (ekipe prve pomoči, enote za veterinarsko prvo pomoč, tehnične reševalne enote, enote za RKB obrambo, službe za vzdrževanje in uporabo zaklonišč, enote za varstvo pred neeksploziranimi ubojnimi sredstvi, enote za proženje snežnih plazov, enota za hitre reševalne intervencije in službe za podporo) in določene gospodarske družbe, zavodi in druge organizacije, ki se glede na naravo svoje dejavnosti vključujejo v ta sistem. Civilna zaščita je organizirana kot poseben namenski del sistema zaščite in reševanja (Ministrstvo za obrambo in Uprava Republike Slovenije za zaščito in reševanje 2003a).

Področje varstva pred naravnimi nesrečami je v Sloveniji organizirano kot samostojen sistem, njegov upravno-strokovni del pa v vodenju in pristojnosti Ministrstva za obrambo, natančneje preko Uprave RS za zaščito in reševanje, ki med drugim razpolaga z infrastrukturo, pomembno za delovanje tega podsistema ob nesrečah (Grizold 1999, 81). V okviru sistema za zaščito in reševanje so za delovanje dejavnosti iz njihove pristojnosti vključeni tudi Ministrstvo za zdravje, Ministrstvo za notranje zadeve ter Ministrstvo za okolje in prostor.

4.1 Uprava za zaščito in reševanje Republike Slovenije

Področje varstva pred naravnimi nesrečami spada v delovno področje Ministrstva za obrambo. Na področjih iz njihove pristojnosti pa so vsa ministrstva odgovorna za izvajanje ukrepov za preprečevanje nesreč in njihovih posledic. Delovanje vseh ministrstev na področju varstva pred nesrečami usmerja in usklajuje Vlada RS.

URSZR je organ v sestavi Ministrstva za obrambo. Njen predstojnik je generalni direktor, ki za svoje delo odgovarja ministru. V URSZR so za opravljanje nalog na posameznih področjih dela organizirane notranje organizacijske enote (sektorji, službe, oddelki in centri)²². Posamezne organizacijske enote vodijo vodje²³. Organizacijske enote URSZR skupaj z nalogami so:

- *Sektor za opazovanje obveščanje in alarmiranje* načrtuje ter strokovno in organizacijsko skrbi za razvoj enotnega in avtonomnega telekomunikacijsko-informacijskega sistema na področju varnosti pred naravnimi in drugimi nesrečami.
- *Sektor za načrtovanje in preventivne dejavnosti* izdeluje ocene ogroženosti pred naravnimi in drugimi nesrečami za območje države, izdeluje in vzdržuje načrte zaščite in reševanja za večje nesreče na državni ravni ter opravlja strokovne in upravne naloge s področja požarne varnosti, varstva pred utopitvami in ocenjevanja škode. Z vidika diplomskega dela je pomembno, da ta sektor tesno sodeluje v dejavnostih mednarodnih organizacij in EU s svojega delovnega področja.
- *Sektor za organizacijske in operativne zadeve* poleg drugih pristojnosti²⁴ oblikuje in vzdržuje zbirke podatkov o silah in sredstvih za zaščito, reševanje in pomoč, organizira in opremlja državne enote ter organizira preizkušanje opreme in sredstev.

²² Uredba o notranji organizaciji, sistematizaciji, delovnih mestih in nazivih v organih javne uprave določa, da se lahko v organih v sestavi ministrstva za izvajanje nalog na delu delovnega področja in za izvajanje posameznih funkcij oblikuje sektor, znotraj sektorja pa oddelki za izvajanje nalog na ožjem delovnem področju. Kot organizacijske enote se lahko organizirajo tudi službe in centri. V organih v sestavi ministrstev se lahko organizirajo tudi izpostave (Uradni list RS 58/03, 24. člen).

²³ Vodje teh enot načrtujejo, usmerjajo in nadzorujejo opravljanje dela v organizacijskih enotah in odločajo o zadevah iz delovnega področja, za katere jih pooblasti predstojnik. Opravljajo najzahtevnejše raziskovalno-strokovne naloge v enotah.

²⁴ Druge pristojnosti so usmerjanje in usklajevanje sil za zaščito, reševanje in pomoč, izdelovanje meril za sofinanciranje dejavnosti, oblikovanje državnih rezerv materialnih sredstev.

Tudi ta sektor dejavno sodeluje v mednarodnih organizacijah in EU s svojega področja.

- *Sektor za izobraževanje in usposabljanje* načrtuje izobraževanje in usposabljanje za sile za zaščito, reševanje in pomoč ter pripravlja učne programe in učna gradiva.
- *Služba za mednarodno sodelovanje* usmerja in vodi mednarodne dejavnosti URSZR na dvostranski in večstranski ravni. Načrtovanje, usklajevanje, usmerjanje in organizacijo mednarodnega sodelovanja v Upravi RS za zaščito in reševanje (URSZR) izvaja Služba za mednarodne in evropske zadeve. Služba vodi in pripravlja dvo- in večstranske mednarodne dejavnosti z delovnega področja URSZR, zagotavlja ustrezno zastopnost Republike Slovenije v Evropski uniji ter OZN, NATU in drugih mednarodnih organizacijah in regionalnih pobudah s področja varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami. Sodeluje tudi pri organizaciji nujenja mednarodne reševalne pomoči ob večjih nesrečah v tujini in sprejemu mednarodne pomoči ob nesrečah v Sloveniji. Služba usklajuje delo z organizacijskimi enotami znotraj URSZR, sodeluje z organizacijskimi enotami Ministrstva za obrambo, Ministrstvom za zunanje zadeve in drugimi resorji. V okviru Službe je organiziran Oddelek za evropske projekte, ki izvaja programiranje, upravljanje in strokovno-tehnično pomoč pri izvajanju evropskih projektov, ki se (so)financirajo iz evropskih sredstev.
- *Služba za splošne zadeve* vodi pisarniško poslovanje in opravlja administrativno-tehniška opravila za organizacijske enote URSZR ter poveljnika in štab Civilne zaščite RS (v nadaljevanju CZ RS) (Ministrstvo za obrambo in Uprava Republike Slovenije za zaščito in reševanje 2009).

4.2 Zakonska in upravna organiziranost varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami

»V Sloveniji so se po letu 1991 na področju varstva pred nesrečami zgodile pomembne spremembe. Sprejeta je bila nova zakonodaja, ki je dejavnost za varstvo pred naravnimi nesrečami povezala v organizacijsko in funkcionalno celoto, v podsistem nacionalne varnosti Republike Slovenije (Ušeničnik 2002, 462).« Tako sta se uradno ločila zaščita in reševanje pred naravnimi nesrečami od obrambnega sistema.

Zakonodaja na področju zaščite in reševanja se je nato v letu 2002 temeljito nadgradila s sprejetjem dveh pomembnih dokumentov, in sicer Nacionalnega programa varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami in Doktrine zaščite, reševanja in pomoči. Za nadaljnji razvoj varovanja pred nesrečami je posebej pomemben Nacionalni program varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami, sprejet leta 2007 (Uradni list RS 44/02), ki določa strateške cilje in vire ogrožanja ter naloge pri preprečevanju nesreč, razvoju sistema in krepitvi pripravljenosti zaščite in reševanja pri odpravljanju posledic nesreč. Program upošteva vse nevarnosti naravnih in drugih nesreč, ki ogrožajo ljudi, premoženje, kulturno dediščino in okolje, upošteva naravne in druge možnosti, ki vplivajo na nesreče in varstvo pred njimi, ter človeške in materialne vire, ki jih je mogoče uporabiti pri obvladovanju nevarnosti nesreč (Ušeničnik 2002, 7).

Zaradi večjega in lažjega načrtovanja in izvajanja nalog varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami je območje Slovenije organizacijsko razdeljeno v 13 regij, v katerih so v skladu z uredbami organizirane izpostave Uprave RS za zaščito in reševanje, regijski organi vodenja zaščite, reševanja in pomoči, regijske enote in službe civilne zaščite ter regijske komisije za oceno škode (Vlada RS 2002).

4.3 Naloge sistema varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami

Temeljna naloga sistema varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami je celovito soočanje z nesrečami in njihovo obvladovanje, ki poteka v naslednjih fazah:

- *odkrivanje, spremljanje ter preučevanje nevarnosti naravnih in drugih nesreč;*
- *preprečevanje naravnih in drugih nesreč;*
- *obveščanje, opozarjanje in alarmiranje o pretečih nevarnostih ter dajanje napotkov za zaščito, reševanje in pomoč;*
- *izobraževanje in usposabljanje za zaščito, reševanje in pomoč;*
- *organiziranje civilne zaščite ter vzpostavitev in vzdrževanje drugih oblik pripravljenosti za zaščito reševanje in pomoč;*
- *samozaščita, samopomoč in vzajemna pomoč;*
- *mobilizacija ter aktiviranje sredstev za zaščito, reševanje in pomoč;*
- *odrejanje in izvajanje zaščitnih ukrepov;*

- reševanje in pomoč;
- odpravljanje posledic naravnih in drugih nesreč do zagotovitve osnovnih pogojev za življenje;
- nadzor nad izvajanjem predpisov o varstvu pred naravnimi in drugimi nesrečami;
- pomoč tujim državam ob naravnih nesrečah (Zakon o varstvu pred naravnimi in drugimi nesrečami, Ur. l. RS 64/94, 2. člen).

Republika Slovenija ob naravnih in drugih nesrečah zagotavlja neposredno materialno in drugačno pomoč lokalnim skupnostim, organizira in podpira izvajanje zaščite in reševanja v gorah, na in iz vode, reševanje ob nesrečah z nevarnimi snovmi in ob večjih nesrečah v prometu ter nesrečah, ki imajo mednarodni značaj.

4.4 Naloge Slovenske vojske v sistemu zaščite, reševanja in pomoči

»Temeljna naloga Slovenske vojske je izvajanje ukrepov in aktivnosti za zagotovitev pripravljenosti za lastno zaščito in reševanje v primeru naravnih in drugih nesreč ter sodelovanje v nalogah zaščite, reševanja in pomoči po zahtevah civilne zaščite in v skladu z zmožnostmi (GŠSV 2003a, 4).«

Slovenska vojska v primeru naravnih in drugih nesreč predvsem preprečuje pojave in zmanjšuje posledice nesreč, ki prizadenejo pripadnike, objekte ali sredstva Slovenske vojske, takoj za tem pa je odgovorna za pomoč strukturam civilnega prebivalstva v primeru nesreč na zahtevo pristojnih organov. Naloge so usklajene z državnimi načrti zaščite in reševanja pri posameznih vrstah nesreč (poplave, jedrske, letalske in železniške nesreče, nesreče na morju ter uporaba sredstev za množično uničevanje), del nalog pa je v Slovenski vojski opredeljen na podlagi lastne ocene o zmožnostih delovanja (požar, potres, nesreča v gorah, prekomerno sneženje in žled).

Naloge Slovenske vojske opredeljujemo kot splošne in posebne. Splošne naloge se izvajajo glede na vrsto nesreče. Te naloge zajemajo predvsem izvajanje preventivnih ukrepov zaščite, nudenje prve pomoči, evakuacijo pripadnikov in sredstev Slovenske vojske ter ogroženega prebivalstva in materialnih dobrin iz ogroženih objektov in območij po kopnem in zraku, nastanitev evakuiranih oseb v vojaških in namenskih objektih, pomoč pri postavljanju začasnih nastanitvenih objektov, dostava pomoči ter reševalne opreme po kopnem in zraku, prevoz poškodovanih oseb, prevoz humanitarne

pomoči, reševalne opreme in hrane, pomoč pri zagotavljanju pitne vode, upravljanje in usposobitev dovoznih poti, postavljanje pontonskih mostov preko raznih ovir, varovanje in zavarovanje ogroženih vojaških območij, objektov in sredstev ter zagotavljanje reda v skladu z zakonskimi pristojnostmi (GŠSV 2002b). Poleg splošnih nalog načrti in dokumenti opredeljujejo še številne posebne naloge, ki se izvajajo v primeru posameznih nesreč in so za vsako vrsto nesreče specifične.

Zaradi nujnosti usposabljanja pripadnikov Slovenske vojske za izvajanje vseh konkretnih nalog, načrtovanja in uporabe materialnih in tehničnih sredstev je bilo potrebno zelo konkretno opredeliti ključne naloge Slovenske vojske v skladu s postavljenimi zahtevami.

5 Razvoj, programi in aktivnosti medsebojnega sodelovanja

Leta 1999 se je zveza NATO pozitivno odzvala na proces postopne integracije ZEU v EU. Prav tako so pozdravili proces oblikovanja EVOP in predlagali nadaljnji proces sodelovanja ob upoštevanju Berlinskih mehanizmov, poprej razvitih z ZEU (Rotfeld 2000, 189).

Tako imenovani »Berlin plus« dogovor omogoča EU uporabo Natovih sredstev, kjer celota Nata ne bi sodelovala. Z dogovorom je zagotovljen dostop do zmogljivosti NATA, ki bi jih EU potrebovala za vojaško načrtovanje. V okviru operacij EU je zagotovljena tudi uporaba vnaprej določenih NATO-vih sredstev. Prav tako so določena evropska poveljevanja v okviru operacij EU. Z dogovorom je omogočen tudi nadaljnji razvoj in prilagajanje NATO-vega načrtovanja obrambe, v okviru katerega se zagotavlja razvoj sil za potrebe operacij EU (Rutten 2001, 22).

Države EU so na podlagi sklepov Evropskega sveta iz srečanja v Kölnu potrdile razvoj »zmogljivosti za avtonomno akcijo, ki bi bile namenjene za odgovor na mednarodno krizo, ne da bi pri tem škodili delovanju NATA«. Prav tako so bile določene smernice razvoja mehanizmov, po katerih nečlanice EU enakovredno nastopajo v sodelovanje operacij kriznega upravljanja (Rutten 2001, 41–42).

V juniju leta 2000 je prišlo do srečanja držav članic EU. V Santa Maria de Feira so se države načelno strinjale z vzpostavitvijo procesa posvetovanj in skupnega delovanja z zvezo NATO.

Prav tako je bilo na srečanju ugotovljeno, da se mora avtonomnost odločanja držav članic EU upoštevati in ohraniti. Za zagotavljanje učinkovitega razvojnega sodelovanja je bila predlagana ustanovitev štirih delovnih področij. Zaključki in predlogi so bili sprejeti in podprti tudi s strani zveze NATO. Delo prve skupine je zavzemalo vzpostavitev sporazuma o varnosti in zaščiti zaupnih podatkov. Druga skupina je imela nalogo, poiskati načine uporabe NATO-vih zmogljivosti za načrtovanje v evropskih državah. Delo tretje skupine je zavzemalo pripravo sporazuma, ki bi določal sodelovanje v primeru, ko bi EU potrebovala sredstva in zmogljivosti NATO in ko le-tega EU ne bi potrebovala. Zadnja skupina bi imela cilj formalizirati strukture. V odnosu med EU in NATO naj bi bili vzpostavljeni postopki za čas kriz in v času miru (Hunter 2002, 89–90).

Še pred iztekom leta 2000 je Evropski svet v Nici potrdil dejanske ukrepe, ki so se nanašali na vse do takrat sprejete odločitve. Opredelili so razvoj vojaških zmogljivosti in povečanje civilnih zmogljivosti ob morebitnem kriznem upravljanju. Opredeljena je bila naloga in vloga EVOP, vzpostavljeni so bili stalni posveti z zvezo NATO in mehanizmi preprečevanja konfliktov (Rutten 2001, 169–175).

V naslednjem dvoletnem obdobju sta tako NATO kot EU poskušali odpraviti vse do tedaj dognane razlike in ovire do končnega dogovora o odnosu med njima. Največ težav se je nanašalo na primer sodelovanja držav članic zveze NATO, ki niso članice EU, v operacijah kriznega upravljanja. Večje možnosti sodelovanja v EVOP si je želela predvsem Turčija, Grčija pa temu ni dala soglasja. Pogajanja so na koncu vendarle prinesla večje sodelovanje držav članic NATO, ki niso članice EU, pri akcijah in operacijah EU. Avtonomnost končnega odločanja EU, ko gre za operacije EU, je bila ohranjena (Haine 2004, 138–141).

Po vsem tem sta lahko konec leta 2002 obe strani oblikovali in podpisali Deklaracijo o EVOP²⁵. Deklaracija je NATU ob načelih medsebojnega sodelovanja ohranila vlogo glavnega nosilca kolektivne varnosti. Določen je bil tudi EU-NATO razvoj skupnih zmogljivosti za krizno upravljanje. EU je pridobila vodenje in upravljanje operacij, ko v akcijah kriz NATO v celoti ne bi sodeloval. Izhajajoč iz dogovora »Berlin plus«, odločitev iz Nice, ki jih je sprejel Evropski svet in izhodišč zasedanja NATO iz Washingtona pred tem, Deklaracija EU in NATO o EVOP prinaša naslednje pomene, temeljna načela medsebojnega odnosa in dolžnosti:

²⁵ Objavljeno s strani generalnega sekretarja zveze NATO Robertsona in visokega predstavnika EU za SZVP Solane, 16. 12. 2002.

- strateško partnerstvo pri kriznem upravljanju z izzivi 21. stoletja;
- ključna vloga NATA za krizno upravljanje in kolektivno obrambo članic;
- EVOP skrbi za širjenje mehanizmov za krizno upravljanje in izboljšuje mehanizme za operacije, ko NATO kot celota ne sodeluje;
- večja vloga Evrope pri skupnem delovanju na področju kriznega upravljanja;
- dopolnjevanje pri kriznem upravljanju, upoštevanje različne narave organizacij;
- enakopravnost in avtonomnost odločanja ter spoštovanje interesov obeh organizacij;
- spoštovanje načel UL OZN kot temelj mirnega reševanja sporov;
- neizsiljevanje in izogibanje enostranskim dejanjem;
- usklajenost, preglednost, nepodvajanje skupnih zmogljivosti;
- primerna vključenost članic NATA, ki niso članice EU v EVOP (EU in NATO 2002).

Deklaracija jasno pokaže razliko v naravi obeh organizacij. Naloge EU so predvsem odgovornost za boljše zagotavljanje varnosti ob operacijah srednje in nizke intenzivnosti, naloge NATA pa predvsem nadaljnji razvoj zmogljivosti za operacije ohranjanja miru srednje in visoke intenzivnosti. Za nemoten razvoj se morajo dejavnosti obeh organizacij dopolnjevati in ne izključevati (Lindley-French 2003, 6).

5.1 Zmogljivosti za civilno krizno upravljanje

Poleg vojaško-kriznega upravljanja je EU razvila tudi civilni del, ki je lahko vključen predvsem pri stabilizaciji kriznih razmer in pri obnovah kriznih območij. Policijske enote za hitro posredovanje opravljajo policijske naloge, nadomeščajo, pomagajo pri svetovanju in izobraževanju enot domače ali prizadete države. NATO policijskih enot v pravem pomenu besede nima, lahko pa vojaška policija na kriznih žariščih začasno nadomesti lokalno policijo in pomaga pri zagotavljanju enakih nalog kot policija EU.

Civilna zaščita na področju EU lahko zagotovi od dve do največ tri skupine po deset strokovnjakov za ocenjevanje škode in usklajuje ter pomaga pri koordiniranju pomoči. Skupine za koordinacijo se lahko zagotovi v roku sedmih ur. Prav tako ima EU za pomoč pri obvladovanju na kriznem območju na voljo enote, ki so sestavljene iz 2000 oseb. Po podatkih ima EU za zagotavljanje kriznega upravljanja in hitro posredovanje približno 5000 oseb (Svet EU 2005).

Svoje področje, podobno področju civilne zaščite, so razvili tudi v zavezništvu NATO. Že leta 1998 je prišlo do ustanovitve Evroatlantskega koordinacijskega centra za odziv na nesreče. Center zagotavlja koordinacijo pri pomoči prizadetim območjem držav članic ali partneric. Prav tako ima NATO na voljo enoto za pomoč, ki je aktivirana in poslana na prizadeto območje. Enoto sestavljajo države članice ali partnerice zavezništva (NATO 2005).

5.2 Sodelovanje Republike Slovenije z EU in zvezo NATO

Sistem varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami v Republiki Sloveniji ima mnogo področij in nalog. Ena izmed temeljnih je sodelovanje in pomoč na bilateralnem in multilateralnem področju. Slovenija je članica EU in zveze NATO. Upošteva dejstvo, da število naravnih nesreč v naši regiji in širše narašča, je povezovanje na mednarodnem področju postalo zelo pomembno, če ne celo nujno. Vse dejavnosti večstranskega sodelovanja ves čas potekajo na podlagi mednarodnega prava in mednarodnih sporazumov ter v skladu z nacionalno zakonodajo, skupnimi interesi, načeli enakopravnosti in prijateljskih meddržavnih odnosov.

5.2.1 Sodelovanje Republike Slovenije v okviru operacij zveze NATO

Uprava RS za zaščito in reševanje sodeluje pri aktivnostih, ki se nanašajo na podporo nacionalnim oblastem pri obvladovanju naravnih in drugih nesreč in kriz, podporo državam pri zaščiti prebivalstva pred napadi s sredstvi za množično uničenje, na svetovanje vojaškim oblastem glede podpornih civilnih struktur in zmogljivosti ter na področje sodelovanja s partnerskimi državami (Ministrstvo za obrambo in Uprava Republike Slovenije za zaščito in reševanje 2009).

V večjih operacijah pomoči ob naravnih nesrečah zveza NATO potrebuje CZ, saj je uspeh akcij močno odvisen prav od organiziranosti slednje. URSZR in CZ v Sloveniji skrbita, da bi lahko, v kolikor pride do večjih naravnih nesreč in sodelovanja z zvezo NATO, predvsem na področju transporta v zraku, kopnem in morju akcije tekle nemoteno. To pomeni predvsem vzdrževanje pripravljenosti pristanišč, letalskih pristajališč in vseh vrst kopenskih prevozov. Prav tako mora biti na razpolago druga infrastruktura, ki ob naravnih nesrečah v regiji zagotovi zvezi NATO dostop do telekomunikacij, elektrike, goriva, vode, hrane itd. Samo po principu povezovanja vojaške in civilne sfere, gospodarnega ravnanja in sprotnega sledenja razmeram v regiji se lahko zagotavlja dobro in predvsem uspešno sodelovanje Republike

Slovenije in zveze NATO pri zagotavljanju pomoči ob večjih naravnih nesrečah (NATO 2010).

5.2.2 Sodelovanje Republike Slovenije v okviru EU

URSZR aktivno sodeluje v več evropskih projektih na področju varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami. Takšno sodelovanje odločilno pripomore k izboljšanju slovenskega sistema zaščite in reševanja za učinkovito pripravljenost in odziv na nesreče v Sloveniji, pa tudi za sodelovanje ob nesrečah na obmejnem območju in sodelovanje v mednarodnih reševalnih intervencijah. Predstavniki CZ EU pomenijo glavno orodje EU za izvajanje skupnih reševalnih intervencij držav članic ob vseh vrstah nesreč znotraj EU in v tretjih državah. Njegov glavni namen je na prošnjo prizadete države, v skladu z načeloma subsidiarnosti in solidarnosti, izboljšati usklajevanje pomoči, ki jo zagotavljajo države, ki sodelujejo v mehanizmu CZ EU. Sodelovanje v projektih mehanizma civilne zaščite EU pomeni, da Slovenija ostaja aktiven partner in prispeva k oblikovanju skupnih rešitev na evropski ravni. Uprava skladno z zunanjepolitičnimi prioritetami sodeluje tudi pri projektih zunanje pomoči EU državam kandidatkam in potencialnim kandidatkam. V projektih sodelujejo različne organizacijske enote URSZR in Ministrstva za obrambo, drugi resorji, reševalne službe, občine ter drugi domači in tuji partnerji. Slovenske reševalne enote aktivno pomagajo pri ozaveščanju in razširjanju dobrih praks na področju preventive in pripravljenosti na nesreče ter h krepitvi sistemov zaščite in reševanja na širši, evropski ravni. URSZR sodeluje v projektih, preko katerih uresničuje prioritete in smernice zunanje politike Republike Slovenije do Zahodnega Balkana ter približevanja držav Zahodnega Balkana in Turčije v EU, posebej njihovo vključevanje v mehanizem civilne zaščite EU. URSZR prav tako sodeluje v projektih, ki omogočajo nadgradnjo informacijsko-komunikacijskega sistema in uvajanje novih tehnoloških rešitev na področje varstva pred nesrečami/zaščite in reševanja. V okviru specifičnega regionalnega cilja, ki se nanaša na nižjo poplavno ogroženost na območjih pomembnega vpliva poplav, URSZR aktivno sodeluje z evropskimi strukturnimi in kohezijskimi skladi.

5.3 Jadransko-jonska pobuda

Jadransko-jonska pobuda je bila ustanovljena v Anconi v Italiji leta 2000. Namen pobude je sodelovanje držav na tem območju pri trajnostnem razvoju Jadranskega in Jonskega morja. Članice pobude so Albanija, Bosna in Hercegovina, Grčija, Hrvaška, Italija, Slovenija, Srbija in Črna gora.

Uprava RS za zaščito in reševanje sodeluje v okviru Jadransko-jonske pobude pri pripravi tristranskega načrta ukrepanja in pomoči ob nesrečah na morju v severnem Jadranu (Sub-regional contingency plan for the Northern Adriatic). Načrt pripravljajo in naj bi ga uveljavile sosednje države Hrvaška, Italija in Slovenija. V zvezi s tem sta bila v letu 2003 dva sestanka: februarja na Malti in oktobra v Sloveniji (Ministrstvo za obrambo in Uprava Republike Slovenije za zaščito in reševanje 2003).

Namen sodelovanja v okviru pobude je krepitev razvoja in varnosti celotne regije vzdolž obeh morij, in osredotočenost na vprašanja, povezana z varovanjem morja in obmorskega pasu.

24. maja 2004 je Slovenija prevzela vodenje in izvedbo šestih delovnih omizij: za boj proti organiziranemu kriminalu, za varstvo okolja in trajnostni razvoj, za gospodarstvo in turizem ter mala in srednja podjetja, za promet in pomorsko sodelovanje, za kulturo in izobraževanje ter za sodelovanje med univerzami. V času predsedovanja Hrvaške²⁶ se je sodelovanje osredotočalo na delo štirih delovnih omizij, ki povzemajo delo prej dejavnih šest področij. Delovna omizja, ki jih v svojem programu predvideva Hrvaška, so: mala in srednja podjetja, promet, turizem, kultura in izobraževanje, varovanje okolja in civilna zaščita s poudarkom na zaščito pred požari (Ministrstvo za zunanje zadeve 2004).

Na predlog Italije je bil na sestanku držav članic 1. junija 2007 v Sarajevu sprejet Sklep o odprtju Stalnega sekretariata JJP v Anconi.

Naša država je podpisala in ratificirala tudi sporazum držav Srednjeevropske pobude o sodelovanju pri napovedovanju, preprečevanju in ublažitvi naravnih in tehnoloških katastrof. Slovenska civilna zaščita ima aktivno vlogo tudi v okviru Pakta stabilnosti za jugovzhodno Evropo. Skupaj z drugimi državami v regiji je vzpodbudila medsebojno sodelovanje na področju varstva pred nesrečami. Njena dejanska

²⁶ Od junija 2007 do maja 2008.

pripravljenost za sodelovanje se kaže tudi v ustanovitvi in delovanju mednarodne ustanove – Fundacije za razminiranje in pomoč žrtvam min v Bosni in Hercegovini ter na drugih ogroženih območjih v regiji.

Naša država se je ustvarjalno vključila v uresničevanje skupne desetletne akcije za zmanjševanje naravnih nesreč, ki jo je vzpodbudila Generalna skupščina OZN, dejavno sodeluje v okviru programa Partnerstva za mir zveze NATO in programov Evropske unije ter regionalnih pobudah.

Do nedavnega so bili temeljni in najbolj množičen del sil za zaščito, reševanje in pomoč prostovoljci, organizirani v gasilski, gorski, jamarski in podvodni reševalni službi, v kinoloških društvih, organizacijah Rdečega križa, slovenske Karitas ter drugih humanitarnih in nevladnih organizacijah. Na žalost se je z ukinitvijo naborniškega sistema popolnjevanja Slovenske vojske, prenehalo tudi popolnjevanje enot in štabov CZ. Zato je prostovoljnost še bolj dobila na pomenu. Država in s tem Ministrstvo za obrambo ter njegov sestavni del Uprava Republike Slovenije za zaščito in reševanje iščejo rešitve, s katerimi bi še več ljudi spodbudili, da bi se prostovoljno vključili v sistem varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami. Tako je predlagala olajšave pri davčni politiki, ki jih Državni zbor na žalost ni potrdil. Država tudi razmišlja, da bi vpeljala trimesečno usposabljanje za prostovoljne pripadnike sil za zaščito, reševanje in pomoč. Usposabljanje naj bi trajalo 3 mesece, udeleženci pa bi imeli enake pravice kot prostovoljna vojaška rezerva na usposabljanju. Brez dvoma je prostovoljnost človeška vrednota, ki je v današnjem potrošniškem svetu vedno redkejša, zato smo lahko na naš sistem varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami toliko ponosnejši, saj vse omenjene dejavnike uspešno združuje s poklicnimi sestavami v organizirano, dobro usposobljeno in opremljeno organizacijo, ki je v vsakem trenutku pripravljena priskočiti na pomoč ljudem ob naravnih ali drugih nesrečah. Lahko si želimo in upamo, da bo tako tudi v prihodnje (Ministrstvo za obrambo in Uprava Republike Slovenije za zaščito in reševanje 2003a).

5.4 Pobuda za pripravljenost na nesreče in njihovo preprečevanje za jugovzhodno Evropo

Pobuda za pripravljenost na nesreče in njihovo preprečevanje za jugovzhodno Evropo je ključna regionalna pobuda na področju varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami v jugovzhodni Evropi in je nastala leta 2000 v okviru Pakta stabilnosti za jugovzhodno Evropo. Leta 2007 je s podpisom Memoranduma o soglasju za institucionalni okvir DPPI SEE (za obdobje 2008–2013) pobuda prešla v regionalno lastništvo pod okriljem Sveta za regionalno sodelovanje (Regional Cooperation Council - RCC). Leta 2013 oz. 2014 so Albanija, Bosna in Hercegovina, Bolgarija, Črna gora, Hrvaška, Makedonija, Romunija, Srbija, Slovenija in Turčija podpisale nov Memorandum o soglasju za institucionalni okvir Pobude za pripravljenost na nesreče in njihovo preprečevanje za jugovzhodno Evropo (2013), ki omogoča nadaljnje sodelovanje za krepitev odpornosti na nesreče v regiji. Kot partnerji v pobudi sodelujejo Evropska komisija, Združeni narodi, zveza NATO, Mednarodna federacija Rdečega križa in Rdečega polmeseca, Danska, Italija, Nemčija, Švedska in drugi. Uprava Republike Slovenije za zaščito in reševanje (URSZR) aktivno sodeluje v Projektu izobraževanja in usposabljanja za varstvo pred nesrečami (Disaster Management Programme DMTP) v okviru Pobude ter tako z izvajanjem različnih usposabljanj (treningi vročih vaj, tečaji reševanja iz jam, tečaji angleškega jezika) prispeva k operativnemu usposabljanju pripadnikov za zaščito in reševanje držav članic.

URSZR z različnimi aktivnostmi državam v regiji pomaga tudi pri njihovem vključevanju v Evropsko unijo in zvezo NATO.

6 Postopkovnik izvajanja podpore pri pomoči

V skladu z odločbo Sveta²⁷ o vzpostavitvi mehanizma skupnosti na področju civilne zaščite in skladu z odločbo Sveta²⁸ o vzpostavitvi finančnega instrumenta za CZ je EU predvidela možnost dopolnjevanja prevoza državam članicam, ki ga zagotavljajo druge države članice, ali možnost financiranja dodatnih prevoznih sredstev, ki so potrebna za zagotavljanje odziva nanje. V ta namen je URSZR izdelala Postopkovnik izvajanja podpore pri pomoči²⁹.

²⁷ Odločba Sveta 2007/779/EC z dne 8. 11. 2007.

²⁸ Odločba Sveta 2007/162/ES.

²⁹ Postopkovnik, pridobljen na posvetu s predsednikom CZ RS.

Odločba Sveta o vzpostavitvi finančnega instrumenta za civilno zaščito predvideva, da so ukrepi zagotavljanja prevoza upravičeni do finančne pomoči, v kolikor so dodatna prevozna sredstva potrebna za zagotavljanje učinkovitosti odziva CZ v okviru mehanizma in so bile izčrpane vse druge možnosti zagotovitve prevoza v okviru mehanizma.

Odločba komisije C (2007) z dne 8. 8. 2007 o določitvi pravil za izvajanje določb o prevozu predvideva različne vrste postopkov za zagotavljanje pomoči pri prevozu. Ti postopki so:

- podpora EU za prevoz pomoči drugi državi (*pooling/sharing*);
- finančna pomoč skupnosti.

Postopek izvajanja podpore EU za prevoz pomoči drugim državam in potek procesa v zvezi s prošnjami za finančno pomoč skupnosti sta zaradi relevantnosti in doprinosa k tej nalogi podrobneje opisana v nadaljevanju.

6.1 Namen Postopkovnika

Namen Postopkovnika³⁰ je pravočasna, pravilna in učinkovita priprava dokumentov oziroma obrazcev, ki so vezani na zagotovitev podpore pri iskanju transporta v okviru nudenja pomoči drugi državi³¹ ter posredovanje le-teh Evropski komisiji (v nadaljevanju EK).

Republika Slovenija lahko, ob odločitvi Vlade RS o pomoči drugi državi, zaprosi EK za pomoč pri zagotavljanju pomoči pri prevozu tako v primeru zagotovitve prevoznih sredstev kot v primeru zahteve po povračilu oziroma subvencioniranju finančnih sredstev. Zahteva za povračilo sredstev je vezana na 24-urni rok po predhodni izvedbi zaprosila za podporo prevozu.

6.2 Podpora EU za prevoz pomoči drugi državi

Postopek oziroma izvajanje podpore za prevoz drugi državi v grobem lahko razdelimo na 4 dele:

- obvestilo o nesreči, odločitev o pomoči in lastni prevoz;
- poizvedovanje, izbira in združevanje prevoznih sredstev;

³⁰ V Postopkovniku mora biti dovolj jasen opis sistema izvedbe določenih opravil, da se lahko razume njegov pomen. Struktura sistema mora biti prikazana tako, da so postopki jasno določeni in časovno opredeljeni, obenem pa omogočajo korektivne in preventivne ukrepe, ki odpravljajo neskladnosti, popravke, predelave ali prilagoditve.

³¹ Državi, ki je zaprosila za pomoč.

- zaprosilo za subvencijo;
- zaključek aktivnosti.

Štirje deli Postopkovnika so v nadaljevanju podrobneje opisani, z namenom prikaza, kako poteka proces od same zaznave naravne ali druge nesreče preko poizvedovanja o nujenju pomoči in zaprosil za subvencije do zaključka aktivnosti.

6.2.1 Obvestilo o nesreči, odločitev o pomoči in lastni prevoz

Postopek je zaradi boljše preglednosti opisan v alinejah:

- *posredovanje sporočila o nesreči v drugi državi* (Center za opazovanje in obveščanje pri EK, v nadaljevanju MIC³², sporočilo posreduje preko zapisa razgovora, dopisa po telefaksu ali elektronske pošte);
- *sprejem prošnje za pomoč s strani EK* (od sprejema naprej se aktivira mehanizem CZ pri EU);
- *nudjenje pomoči s strani RS* (nudjenje pomoči se vzpostavi in zagotovi s sklepom Vlade RS na predlog poveljnika CZ RS. V primeru, da se RS ne odloči za nudenje pomoči ali prevoza, se o tem obvesti MIC in aktivnosti se za državo zaključijo);
- *zagotovitev lastnega prevoza* (generalni direktor URSZR nosi primarno odgovornost za zagotovitev generalne pogodbe MORS o zagotavljanju prevoznih storitev);
- *ponudba prevoza pomoči drugim državam* (RS lahko drugim državam članicam ponudi samo prevoz, v primeru, ko sama ne ponuja druge oblike pomoči);
- *obvestilo MIC-u* (strokovni delavci v obliki sporočila posredujejo odločitve MIC-u);
- *izmenjava podatkov in usklajevanje v primeru, kadar namerava naš prevoz uporabiti druga država članica*;
- *izmenjava podatkov in usklajevanje v primeru organizacije in izvedbe prevoza samo za lastne potrebe* (usklajevanje pod to in zgornjo alinejo zagotavlja ter usklajuje EK);
- *izmenjava podatkov z MIC-om in dogovor s prizadeto državo glede kraja, časa in načina dostave pomoči* (generalni direktor, strokovni sodelavci in MIC usklajujejo dogovore tudi o vseh drugih tehničnih in logističnih zadevah);
- *izvedba prevoza*.

³² Monitoring and information Centre. Opisan v poglavju 3.2.2

6.2.2 Poizvedovanje, izbira in združevanje prevoznih sredstev

Ta del Postopkovnika se uporabi v primeru, ko RS nima na razpolago lastnih prevoznih sredstev za prevoz po zraku, morju ali kopnem:

- *prošnja MIC-u za podporo iz mehanizma za skupno uporabo ali določanje prevoznih sredstev za prevoz pomoči do prizadete države (URSZR takoj, ko je to mogoče, obenem posreduje tehnične in ostale podatke o pomoči, ki jo ponuja);*
- *iskanje drugih ponudnikov za prevoz in zbiranje³³ informacij pri drugih državah članicah;*
- *ponudba prevoza s strani drugih držav članic (MIC pozove države članice, ki ponudijo prevoz, da posredujejo podrobne podatke o ponujenih prevoznih sredstvih; države udeleženke lahko MIC-u zagotovijo dodatne podatke o vseh drugih prevoznih sredstvih, ki jih lahko dajo na razpolago, ali pa zagotovijo druge podatke, povezane s prevozom);*
- *zagotovitev prevoza s strani pogodbenega partnerja (ta postopek se izvede v primeru, da druge države članice ne morejo zagotoviti prevoza pomoči; če tudi s strani pogodbenega partnerja ni mogoče zagotoviti ustreznega prevoza, se o tem obvesti MIC, ki nadaljuje postopek proti zaključku aktivnosti);*
- *MIC obvesti države udeleženke o prevoznih sredstvih, ki so na voljo, ter pozove države, da posredujejo podatke, ki so predmet organizacije in cene prevoza (MIC o teh postopkih obvešča vse države članice, države udeleženke in prizadeto državo);*
- *država udeleženka obvesti MIC o izbrani rešitvi glede prevoza in se poveže z državo udeleženko, ki to pomoč zagotavlja, ali izvajalcem, ki ga določi MIC (na tej stopnji lahko država udeleženka zaprosi za dotacijo skupnosti oz. finančno pomoč³⁴; MIC preveri ali ima država udeleženka, ki prosi za prevoz, potrebne predloge, da zaprosi za dotacijo skupnosti);*
- *dogovor z MIC-om (in izvajalcem prevoza) v zvezi s krajem, časom in načinom prevzema pomoči ter izmenjava drugih predvidenih (tehničnih in ostalih) podatkov ter informacij, ki so potrebni za izvedbo prevoza (izmenjava praviloma poteka med URSZR in MIC-om, ob soglasju MIC-a pa lahko tudi direktno med URSZR in državo udeleženko³⁵; v vsakem primeru se EK (preko MIC-a) sproti obvešča o sprejetih dogovorih in odločitvah);*

³³ Angl. izraz, ki opredeljuje ta del Postopkovnika, se imenuje *pooling*.

³⁴ Glej poglavje 6.2.3, 1. in 2. del.

³⁵ Državo in/ali podjetje, ki bo dejansko izvedla/o prevoz.

- *izvedba prevoza* (primarno odgovornost nosi EK in generalni direktor URSZR; izmenjava informacij poteka do končnega zaključka aktivnosti).

6.2.3 Zaposilo za subvencijo, 1. del

Naslednji postopek se izvaja po tem, ko je RS izbrala možno rešitev za prevoz:

- *vložitev prošnje MIC-u za finančno pomoč skupnosti (dotacijo) oz. povrnitev dela stroškov, vezanih na prevoz – navedba zneska in deleža upravičenih stroškov* (EK določa obdobje veljavnosti prošenj za dodelitev sredstev skupnosti največ 24 ur po prejemu obvestila; delež, ki ga bo RS povrnila, ne sme biti manjši od 50 %; država udeleženka o namerah vložitve prošnje predhodno (neformalno) obvesti MIC);
- *MIC preveri, ali ima država udeleženka, ki zaprosi za prevoz, potrebne obrazce, da zaprosi za dotacijo skupnosti* (MIC predlaga, da države udeleženke predložijo prošnjo pred začetkom vseh aktivnosti ali nastankom stroškov);
- *MIC obvesti vse države udeleženke o prošnji za finančno pomoč, preverja podatke in po potrebi zahteva pojasnila* (EK sprejme odločitev glede prošnje; MIC takoj obvesti Finančno enoto Generalnega direktorata za okolje (v nadaljevanju FeGDO));
- *država udeleženka, ki zaprosi za podporo za prevoz, Evropski komisiji na njeno zahtevo zagotovi podatke in oceni morebitni preostali prispevek držav udeleženk* (država udeleženka lahko na tej stopnji tudi umakne svojo prošnjo za finančno pomoč);
- *pregled in ocena prošnje ter priprava sklepa o dodelitvi* (FeGDO preveri razpoložljivost proračunskih sredstev);
- *odločitev o finančni pomoči* (MIC posreduje odločitev o finančni pomoči državi prosilki in ostalim državam udeleženkam; v primeru negativne ocene odločitve MIC posreduje tudi obrazložitev).

6.2.4 Zaposilo za subvencijo, 2. del

Naslednji postopek se izvaja v primeru pozitivne ocene EK o odločitvi za finančno pomoč:

- *pozitivna ocena* (odločitev o finančni pomoči MIC posreduje državi prosilki in ostalim državam udeleženkam; FeGDO pripravi in pošlje pismo o obveznostih upravičencu);
- *MIC obvesti državo prosilko in posreduje v podpis Sporazum o dotaciji* (FeGDO pripravi in pošlje MIC-u pismo o obveznostih upravičenca (Sporazum));

- država udeleženka vrne podpisani Sporazum o dotaciji EK (FeGDO nadaljuje z obravnavo prošnje za plačilo in zagotovi dejansko plačilo (v €) v 30 dneh od datuma podpisa Sporazuma o dotaciji s strani EK)³⁶;
- EK nakaže upravičencu plačilo predhodnega financiranja v €, ki znaša 100 % določenega zneska;
- država udeleženka posreduje MIC-u (EK) končno poročilo o izvajanju in finančno poročilo ter vse druge relevantne dokumente (v 30 dneh po zaključku operativnega dela aktivnosti);
- EK odobri ali zavrne tehnično poročilo o izvajanju in finančno poročilo (EK lahko od države udeleženke dodatno zahteva podpirne dokumente ali podatke; v tem primeru mora upravičenka v 30 dneh poslati dodatne podatke ali novo poročilo);
- prošnja za zahtevek za vrnitev zneska, ki znaša vsaj 50 % plačila predhodnega financiranja (FeGDO obravnava in pošlje zahtevek za vrnitev zneska; država udeleženka v prošnji navede, kolikšen delež upravičenih stroškov bo povrnila);
- povračilo najmanj 50 % zneska (zaključek finančne dokumentacije na straneh EK in FeGDO v 180 dneh po zaključku aktivnosti).

6.2.5 Zaključek aktivnosti

Ko so izvedene vse v prejšnjih podpoglavjih navedene aktivnosti, se s strani URSZR obvesti Vlado RS in poveljnika CZ RS o zaključku aktivnosti.

Postopki v zvezi s prošnjo za podporo za skupno uporabo ali določanje prevoznih sredstev³⁷ in odgovori na prošnje za podporo za skupno uporabo ali določanje prevoznih sredstev³⁸ se uporabljajo, kadar države udeleženke zaprosijo za podporo v okviru mehanizma, da se zagotovi prevoz njihove pomoči v prizadeto državo.

Kadar vključuje prošnja za prevoz za podporo tudi prošnjo za finančno podporo, slednje Komisija ne sme obravnavati, dokler se ne končajo postopki iz prejšnjega odstavka.

³⁶ V časovniku, ki je predviden za postopke, opisane v vseh alinejah Postopkovnika v tem poglavju doslej, je predvideno, da se vse medsebojne aktivnosti, ki so opisane, opravijo takoj oziroma v najhitrejšem možnem času. Od te alineje naprej čas nima neposredne povezave z nudenjem pomoči ob naravnih in drugih nesrečah, zato so časovniki aktivnosti od tega trenutka dalje med 30 in 180 dni.

³⁷ 4. čl. Odločbe 2007/162/ES, Euratom.

³⁸ 5. čl. Odločbe 2007/162/ES, Euratom.

6.3 Finančna pomoč skupnosti

Če je država udeleženka v zagotavljanju mednarodne pomoči ob naravnih in drugih nesrečah, izbrala možno rešitev glede prevoza, vendar je za prevoz pomoči civilne zaščite potrebna finančna pomoč skupnosti, lahko država udeleženka zaprosi za dotacijo. Zaradi pomembnosti, ki jo predstavljata pomoč in koordiniranje ob finančni pomoči, je le-ta v tem poglavju še podrobneje opisana.

MIC začne ob prejemu prošelj za finančno pomoč takoj preverjati podatke, ki jih predložijo države udeleženke, in po potrebi zahteva pojasnila, kar Komisiji omogoči, da hitro in na podlagi prejetih podatkov sprejme odločitev glede prošnje.

FeGDO začne takoj preverjati podatke, ki so jih predložile države udeleženke, ter v osrednji podatkovni bazi Komisije pregleda evidenco, pravne subjekte, bančne račune in druge finančne podatke. Svoje ugotovitve in morebitno prošnjo za pojasnila posreduje MIC-u.

MIC/EK lahko šteje vse druge možnosti za zagotovitev prevoza v okviru mehanizma za izčrpane, kadar se na podlagi postopkov za skupno uporabo ali delitev prevoznih sredstev prevoz ni zagotovil v obdobju, ki ga je določila Komisija v skladu s členi in odločbami o prevozu. To pomeni začetek izvajanja meril finančnega instrumenta. Komisija odloči, ali so merila izpolnjena (1.), ko so potrebna dodatna prevozna sredstva za zagotovitev učinkovitosti odziva civilne zaščite v okviru mehanizma in je (2.) pomoč, ki jo je treba prepeljati:

- bila v okviru mehanizma ponujena državi prosilki, ki jo je tudi sprejela;
- potrebna za izpolnitev ključnih potreb, ki izhajajo iz krizne situacije;
- dopolnjuje pomoč, ki jo zagotavljajo države članice;
- v primeru kriznih situacij v tretjih državah dopolnjuje skupen humanitarni odziv skupnosti, kjer je ta prisoten.

V ta namen in za zagotovitev, da so izpolnjena načela gospodarnosti, učinkovitosti in uspešnosti iz finančne uredbe, se upoštevajo:

- podatki, ki jih država udeleženka posreduje v prošnji za finančno pomoč skupnosti;
- potrebe, ki jih izrazi prizadeta država;
- ocene potreb, ki jih opravijo strokovnjaki, ki v času krizne situacije poročajo Komisiji;
- vsi pomembni in zanesljivi podatki, ki so jih Komisiji v času njenega odločanja predložile države udeleženke in mednarodne organizacije;

- gospodarnost in učinkovitost rešitev (glede prevoza), sprejetih zaradi pravočasne zagotovitve pomoči civilne zaščite;
- drugi ukrepi, ki jih je sprejela Komisija.

MIC začne pripravljati odločitev o aktivnostih, ki so upravičene do finančne pomoči. Določi najvišji znesek finančne pomoči skupnosti za dano prošnjo, pri tem pa upošteva razpoložljivost proračunskih sredstev.

7 Zaključek

Republika Slovenija je po svojih zmožnostih v okviru Uprave Republike Slovenije za zaščito in reševanje ter ob potrditvi Vlade Republike Slovenije vključena v uresničevanje skupne večletne akcije za zmanjševanje ali vsaj čim boljše obvladovanje naravnih nesreč. Le-to je vzpodbudila Generalna skupščina OZN. Klimatologi namreč ocenjujejo, da se bodo v prihodnjih petdeset letih temperature dvignile za 1,5–4,5 °C. Dvig temperatur naj ne bi bil enakomeren in sorazmeren, ampak se bo najbolj občutil v zmernem subpolarnem pasu. Tudi podnebni pasovi se bodo pomaknili za približno 600 km proti severu in približno 400 m višje v gore. Vse to rezultira v naraščajočem številu naravnih nesreč, med katere v evropskem prostoru najpogosteje štejemo vročinske vale, premile zime, žledolome, orkane in druge vetrovno-deževne nepravilnosti, požare, zaradi premikajočih se litosferskih plošč, ki se stikajo v naši okolici pred Alpami, pa tudi čedalje večja potresna ogroženost. Ravno zaradi tega prihaja v regiji do vse več naravnih nesreč, ki niso omejene zgolj na eno državo.

Slovenija dejavno sodeluje v okviru programov zveze NATO in programov Evropske unije ter tudi v drugih regionalnih pobudah na področju preprečevanja, pomoči in upravljanja ob naravnih nesrečah. Najpomembnejša dvo- in večstranska sodelovanja so opisana v pričujoči diplomski nalogi. Zaradi majhnosti našega sistema CZ smo lahko po eni strani hitro odzivni, po drugi pa žal v primeru večjih naravnih nesreč tudi precej odvisni od partnerskih držav in zvez, v katere smo vključeni, najsi bo to na finančnem področju ali področju sredstev.

Zveza NATO namenja zaščiti prebivalstva veliko vlogo, zato je razvila zmogljivosti za pomoč pri zaščiti civilnega prebivalstva v primeru naravnih nesreč. Ravno zaradi naraščajočega števila naravnih nesreč bo morala v okviru zavezniškega partnerstva za mir še aktivneje sodelovati s partnerji tako na področju pripravljenosti na nesreče kot pri odzivih na nesreče.

Diplomsko delo je pripeljalo do ugotovitve, da je Slovenija pri usklajevanju zahtevnejših operacij zaščite in reševanja zelo odvisna od organiziranosti na ravni držav članic EU in zmogljivosti, s katerimi razpolaga zveza NATO. Prva hipoteza je torej potrjena, a potrebno je dodati, kar je bilo skozi predstavitev zmogljivosti in programov sodelovanja v diplomskem delu tudi izpostavljeno, da je zveza NATO kot taka pri samem posredovanju na terenu ravno tako zelo odvisna od držav članic.

V okviru politik EU so države članice prenesle izvrševanje dela svojih suverenih pristojnosti na določenih področjih na EU in njene institucije. Za politiko varnosti pred naravnimi in drugimi nesrečami je značilno, da je ostala v primarni domeni držav članic, EU pa nacionalne dejavnosti podpira ter dopolnjuje in usklajuje. Mehanizem CZ EU je sestavljen iz šestih poglavij dejavnosti, ki so predvidene za doseganje osnovnega namena CZ EU, tj. krepitev sodelovanja držav na področju varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami, z namenom, da se zagotovi čim prejšnja in učinkovita pomoč prizadeti državi ob večji nesreči ter izboljša koordinacija intervencije udeleženk, ki sodelujejo v mehanizmu CZ EU. V ta namen EU nudi predvsem pomoč pri usklajevanju postopkov civilnega kriznega načrtovanja in upravljanja ter nudi finančno pomoč med in po naravnih nesrečah. S Postopkovnikom, pridobljenim na URSZR in podrobno predstavljenim v diplomski nalogi, je jasno orisan način, kako lahko ob večjih naravnih nesrečah Republika Slovenija za čim bolj gospodarno in učinkovito zagotavljanje pomoči računa na pomoč EU. Druga hipoteza je tako potrjena.

Trdno in strateško partnerstvo med EU in NATO-m bo tudi v prihodnje prineslo dobro in kvalitetno obrambo pred grožnjami varnosti, kjer ob globalnem terorizmu in širjenju orožja čedalje večjo vlogo pridobiva preprečevanje in nadalje spopadanje s posledicami naravnih nesreč. Te grožnje postajajo zaradi nepredvidljivosti kompleksnejše in se jim ni mogoče zoperstaviti s klasično vojaško silo. Ravno zaradi tega bo še naprej obstajala medsebojna odvisnost med obema zvezama. Postopkovnik, ki je v diplomski nalogi predstavljen kot primer sodelovanja ob naravnih nesrečah, dokazuje, da je za nemoten potek mednarodnega sodelovanja v veliki meri odgovorna najprej država sama, nato EU, ob večjih naravnih nesrečah pa je le-ta še vedno odvisna od resursov zveze NATO. Po načelu nepodvajanja bo temu tako tudi v prihodnje.

8 Literatura

1. *Amsterdamska pogodba*. 2002. Dostopno prek: http://www.svz.gov.si/fileadmin/svz.gov.si/pageuploads/Primarna_zakonodaja/Amsterdamska.pdf (26. oktober 2016).
2. Brglez, Milan. 2006. *Evalvacija področja civilne zaščite v Evropski uniji*. Magistrsko delo. Ljubljana: FDV.
3. EU in NATO. 2002. *Deklaracija o EVOP - EU-NATO Declaration on ESDP*. Dostopno prek: <http://www.Nato.int/docu/pr/2002/p02-142e.htm> (15. september 2016).
4. Evropska Komisija. 2003. *Handbook on Implementation of EC Environmental Legislation*. Dostopno prek: <http://ec.europa.eu/environment/archives/enlarg/handbook/handbook.pdf> (7. september 2016).
5. --- 2008a. *Community cooperation in the field of civil protection*. Dostopno prek: http://ec.europa.eu/environment/civil/prote/cp01_en.htm (8. september 2009).
6. --- 2008b. *Medsebojna pomoč držav članic EU pri premagovanju naravnih nesreč*. Dostopno prek: http://ec.europa.eu/snapshot2008/disaster/index_sl.htm (9. september 2009).
7. --- 2008c. *Odločba Komisije o spremembi Odločbe 2004/277ES, Euratom o določitvi pravil za izvajanje Odločbe Sveta 2007/779/ES, Euratom o vzpostavitvi mehanizma skupnosti na področju CZ*. Dostopno prek: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:020:0023:0034:SL:PDF> (8. september 2016).
8. --- 2008č. *Odločba Komisije z dne 29. december 2003 o določitvi pravil za izvajanje Odločbe Sveta 2001/792/ES, Euratom o vzpostavitvi mehanizma skupnosti za pospeševanje okrepljenega sodelovanja na področju CZ, 2004/277ES*. Dostopno prek: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:020:0023:0034:SL:PDF> (8. september 2016).
9. --- 2015. *POROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU IN SVETU o naknadnem vrednotenju mehanizma Skupnosti na področju civilne zaščite in finančnega instrumenta za civilno zaščito za obdobje 2007–2013*. Dostopno prek: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/?uri=CELEX:52015DC0061> (26. oktober 2016).
10. Gore, Al. 2007. *Neprijetna resnica: svetovna nevarnost globalnega ogrevanja in kako lahko ukrepamo*. Ljubljana: Mladinska knjiga.

11. GŠSV. 2002a. *Direktiva za načrtovanje, organiziranje in izvedbo izobraževanja in usposabljanja v Slovenski vojski v letih 2002 in 2003*. Ljubljana: Generalštab Slovenske vojske.
12. --- 2002b. *Načrti delovanja Slovenske vojske v primeru poplav, potresa, požara, jedrske nesreče, nesreče v gorah, visokega snega in žleda, letalske, železniške in morske nesreče*. Ljubljana: Generalštab Slovenske vojske.
13. Grizold, Anton. 1999. *Obrambni sistem Republike Slovenije*. Ljubljana: Ministrstvo za notranje zadeve, Visoka policijsko-varnostna šola.
14. Hunter, E. Robert. 2002. *The European Security and Defence Policy: NATO's Companion – or Competitor?* Santa Monica: RAND.
15. Lindley-French, Julian. 2013. The ties that bind. *NATO review* (3): 6–9.
16. Ministrstvo za obrambo in Uprava Republike Slovenije za zaščito in reševanje. 2003a. *Sistem varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami*. Dostopno prek: <http://www.sos112.si/slo/page.php?src=sv1.htm> (9. september 2016).
17. --- 2003b. *Jadransko-jonska pobuda*. Dostopno prek: http://www.sos112.si/slo/msez_page.php?src=ms53.htm (9. september 2016).
18. --- 2008. *Ogroženost Slovenije*. Dostopno prek: <http://www.sos112.si/slo/page.php?src=og1.htm> (9. september 2016).
19. --- 2009. *Mednarodno sodelovanje RS ob naravnih in drugih nesrečah*. Dostopno prek: <http://www.sos112.si/slo/page.php?src=sv4.htm> (15. september 2016).
20. --- 2014. *Instrumenti Evropske unije na področju zaščite in reševanja*. Dostopno prek: http://www.sos112.si/slo/msez_page.php?src=ms1.htm (8. september 2016).
21. --- 2016. *CEP*. Dostopno prek: http://www.sos112.si/slo/msez_page.php?src=ms21.htm (28. oktober 2016).
22. Ministrstvo za zunanje zadeve. 2004. *Zasedanje delovnih omizij Jadransko-jonske pobude*. Dostopno prek: <http://www.mzz.gov.si/nc/si/splosno/cns/novica/article/3247/7056/> (9. september 2016).
23. *Nacionalni program varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami*. Ur. l. RS 44/2002. Dostopno prek: <http://www.uradni-list.si/1/content?id=36416> (5. september 2016).
24. NATO. 1997. *NATO policy on Cooperation for disaster Assistance in Peacetime*. Dostopno prek: <http://www.nato.int/eadrcc/fact.htm> (7. september 2016).
25. --- 2002. *NATO Handbook. The Division of Defence Support*. Dostopno prek: <http://www.nato.int/docu/handbook/2001/hb1012.htm> (7. september 2016).

26. --- 2005. NATO's Nations and partners for peace. *NATO's Role in Disaster Assistance* 50 (1): 100–106.
27. --- 2007. *Nato's Standing Operating Procedures for the Euro-Atlantic Disaster Response Unit (EADRU)*. Dostopno prek: <http://www.nato.int/eadrcc/sop/sop.htm> (7. september 2016).
28. --- 2009a. *Civil Preparedness*. Dostopno prek: http://www.nato.int/cps/en/natolive/topics_49158.htm (11. september 2016).
29. --- 2009b. *NATO Topics: Crisis management: How did the policy evolve?* Dostopno prek: http://www.Nato.int/issues/crisis_management/evolution.htm (10. september 2016).
30. Palmeri, Francesco. 1996. Civil emergency planning. A valuable form of cooperation emerges from the shadows. *NATO Review* 44 (2): 24–29.
31. --- 1998: Euro-Atlantic disaster response capability. *NATO Review* 46 (3): 24–28.
32. *Pogodba iz Nice*. 2001. Dostopno prek: http://www.svz.gov.si/fileadmin/svz.gov.si/pageuploads/Primarna_zakonodaja/Nica.pdf (8. september 2016).
33. *Pogodba o Evropski uniji*. 1992. Dostopno prek: http://www.svz.gov.si/fileadmin/svz.gov.si/pageuploads/Primarna_zakonodaja/PEU.pdf (8. september 2016).
34. Ravnik, Matjaž. 1997. *Topla greda. Podnebne spremembe in okolje v 21. stoletju*. Radovljica: Didakta.
35. Rotfeld, Adam Daniel. 2000. Europe: The New Transatlantic agenda. V *SIPRI yearbook 2000: armaments, disarmaments, and international security*, 180–201. Oxford: Oxford University Press.
36. Rutenn, Maartje. 2001. *From St. Malo to Nice*. European defence: Core documents. Chailot Papers 47. Dostopno prek: <http://www.iss.europa.eu/publications/detail/article/from-st-malo-to-nice-european-defence-core-documents/> (8. september 2016).
37. Svet EU. 2001. *Odločba Sveta 1999/874/ES z dne 9. december 1999 o določitvi akcijskega programa skupnosti na področju CZ*. Dostopno prek: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32001D0792:SL:HTML> (8. oktober 2016).
38. --- 2004a. *Odločba Sveta z dne 20. december 2004 o spremembi Odločbe 1999/874/ES v zvezi s podaljšanjem akcijskega programa skupnosti na področju CZ*. Dostopno prek: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2005:006:0007:0007:SL:PDF> (8. oktober 2016).

39. --- 2004b. *Civilian capabilities commitment conference*. Dostopno prek: <http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/COMMITMENT%20CONFERENCE%20MINISTERIAL%20DECLARATION%2022.11.04.pdf> (7. september 2016).
40. --- 2005. *Civilian Crisis management*. Dostopno prek: <http://www.consilium.europa.eu/showPage.aspx?id=1346&lang=sl> (7. september 2009).
41. *Uredba o notranji organizaciji, sistematizaciji, delovnih mestih in nazivih v organih javne uprave in v pravosodnih organih*. Ur. l. RS 58/2003. Dostopno prek: <http://www.uradni-list.si/1/content?id=43706> (5. september 2016).
42. Uprava RS za zaščito in reševanje. 2016. Področje zaščite in reševanja v Evropski uniji. Dostopno prek: <http://www.urszr.si/eng/page.php?src=ms1.htm> (28. oktober 2016).
43. Ušeničnik, Bojan. 1998. *Varstvo pred naravnimi in drugimi nesrečami v Republiki Sloveniji*. Ljubljana: Ministrstvo za obrambo, Uprava RS za zaščito in reševanje.
44. Vlada RS. 2002. *Doktrina zaščite, reševanja in pomoči, 912-07/2002-1*. Dostopno prek: <http://www.sos112.si/db/priloga/p577.pdf> (4. september 2016).
45. Volaj, Gregor. 2008. Napredek na področju zaščite in reševanja med slovenskim predsedovanjem svetu eu progress in the field of protection and rescue during the slovenian eu council presidency. V *Bilten Slovenske vojske, znanje zmaga*, ur. Eugen Primožič, 107–212. Dostopno prek: http://www.slovenskavojska.si/fileadmin/slovenska_vojska/pdf/bilten_sv/bilten_sv08_10_4.pdf (28. oktober 2016).
46. *Zakon o varstvu pred naravnimi in drugimi nesrečami*. Ur. l. RS 64/1994. Dostopno prek: <http://www.uradni-list.si/1/content?id=70233> (5. september 2016).